

Ilon teologia Mary Clark Moschellan pastoraaliteologiassa

Niina Ketonen-Mustakorpi
Käytännöllisen teologian pro gradu-tutkielma
Syyskuu 2019

HELSINGIN YLIOPISTO – HELSINGFORS UNIVERSITET

Tiedekunta/Osasto – Fakultet/Sektion Teologinen tiedekunta		Laitos – Institution Käytännöllisen teologian osasto	
Tekijä – Författare Niina Ketonen-Mustakorpi			
Työn nimi – Arbetets titel Ilon teologia Mary Clark Moschellan pastoraaliteologiassa			
Oppiaine – Läroämne Käytännöllinen teologia			
Työn laji – Arbetets art Pro gradu-tutkielma		Aika – Datum Syyskuu 2019	Sivumäärä – Sidoantal 47
Tiivistelmä – Referat <p>Tutkimukseni käsittelee ilon teologiaa, josta Mary Clark Moschella on kirjoittanut vuonna 2016 teoksessaan "Caring for Joy: narrative, theology, and practice". Hänen perusajatuksenaan kirjassa on se, että pastoraaliteologiassa tulisi tehdä tilaa myös ilolle. Tarkastelen tässä tutkielmassa sitä, mitä Mary Clark Moschella oikeastaan tarkoittaa ilon teologialla.</p> <p>Tutkimusaineistoksi olen rajannut Mary Clark Moschellan kirjan nimeltään "Caring for Joy: narrative, theology, and practice", ja erityisesti kirjassa esitetyt narratiivit. Nämä viisi erilaista narratiivia ovat pääaineistoni, jonka kautta pyrin määrittelemään, mitä Mary Clark Moschella ilon teologialla kirjassaan tarkoittaa.</p> <p>Tässä työssä tarkastelen aineistoa yhdistämällä kolmea erilaista analyysimenetelmää. Käyttämäni aineiston analyysimenetelmät ovat aineistolähtöinen sisällönanalyysi, narratiivisuus ja systemaattinen käsiteanalyysi. Sisällönanalyysin avulla ryhmittelin aineistoa luomalla siitä ala – ja yläkategorioita. Analyysin perusteella aineistostani löytyi neljä pääkategoriaa, joiden mukaan ilmiötä nimeltään ilon teologia voidaan teoreettisten käsitteiden perusteella kuvailla. Tässä tutkimuksessa systemaattinen analyysimalli toimii sisällönanalyysin täydentäjänä, kun aineistona ovat narratiivit. Neljä löytämäni pääkategoriaa ovat kehollisuus, eletty uskonnollisuus, myötätunto ja oikeudenmukaisuus. Nämä pääkategoriat muodostavat tuloslukujeni keskeiset otsikot.</p> <p>Tulosten mukaan Mary Clark Moschellan ilon teologia-käsite koostuu kehollisuudesta, eletystä uskonnollisuudesta, myötätunnosta ja oikeudenmukaisuudesta. Moschella osoittaa myös narratiivien kautta sen, ettei ilo ole muista tunteista erillään oleva emotio, vaan se kuuluu surun ja kärsimyksen rinnalle ihmisen kokonaisvaltaisissa tunnekokemuksissa. Johtopäätöksenä voidaan sanoa, että Moschella syventää ilon määritelmää, sillä hänen mukaansa ilo on kokonaisvaltaisempaa kuin pelkkä emotio. Hänen mukaansa suurimmankin surun keskeltä on mahdollista löytää pieniä ilonpilkahduksia.</p> <p>Moschellan ilon teologia vaikuttaa olevan käytännön teologiaa, joka näkyy ihmisten arjessa tai pyrkimyksessä muuttaa sitä. Hän myöntää avoimesti, että ilon teologia on jotain uutta pastoraaliteologiassa, ja sitä on mahdollista hyödyntää konkreettisessa sielunhoidossa.</p>			
Avainsanat – Nyckelord ilon teologia, Mary Clark Moschella, pastoraaliteologia			
Säilytyspaikka – Förvaringställe Helsingin yliopiston kirjasto, Keskustakampuksen kirjasto, Teologia			
Muita tietoja			

Sisällysluettelo

1 Johdanto	1
2 Käsitteiden määrittely ja aikaisempi tutkimus.....	3
2.1 Myönteiset emootiot.....	3
2.2 Mary Clark Moschellan ilon määritelmät.....	3
2.3 Pastoraaliteologia	4
2.4 Aikaisempi tutkimus	5
2.5 Ilon teologia	6
3 Tutkimusprosessi	10
3.1 Tutkimuskysymys.....	10
3.2 Tutkimuksessa käytetty aineisto.....	11
3.3 Tutkimuksen luotettavuus	12
3.3 Tutkimuksessa käytetty aineiston analyysimenetelmä	13
4 Moschellan ilon teologian määritelmä	18
4.1 Kehollisuus	18
4.2 Eletty uskonnollisuus Heidi Neumarkin narratiivissa.....	22
4.3 Myötätunto Gregory Boylen narratiivissa.....	27
4.4 Oikeudenmukaisuus ilon teologian elementtinä	31
4.4.1 Paul Farmerin sosiaalinen oikeudenmukaisuus	31
4.4.2 Oikeudenmukaisuus Pauli Murrayn narratiivissa	33
5 Johtopäätökset.....	37
Lähde- ja kirjallisuusluettelo	42

1 Johdanto

Pastoraaliteologian professori Mary Clark Moschellan vuonna 2016 kirjoittama kirja on vastaus omaan pohdintaan siitä, miksi pastoraaliteologiassa ei tunnu olevan tilaa muille tunteille kuin surulle. Moschellan teos nimeltään "Caring for joy: narrative, theology, and practice" pyrkii rikkomaan myyttiä siitä, että ilo olisi liian yksinkertainen tai kepeä aihe pastoraaliteologian akateemiseen maailmaan. Moschellan tavoitteena ei ole asettaa emootioita vastakkain tai arvottaa positiiviset emootiot negatiivisia emootioita tärkeimmäksi. Hänen perusajatuksenaan on se, että pastoraaliteologiassa tulisi tehdä tilaa myös ilolle. Moschellan mukaan ilon tulisi myös näkyä konkreettisesti sielunhoitajan työssä.¹

Moschella tunnistaa iloon emootiona liittyvät negatiiviset ominaisuudet. Iloa voidaan syyttää liiallisesta optimismista tai ilon tasapainottomuudesta suhteessa kiinnostukseen. Mutta liiallinen keskittyminen negatiivisiin emootioihin ei saa aikaan hyvinvointia tai kukoistusta. Negatiiviset emootiot, joihin liitetään suru, viha, inho tai pelko, eivät tarkoita niiden arvottamista, vaan määritelmä kuvailee enemmänkin näiden emootioiden sisältöä. Kaikilla emootioilla on tärkeä rooli yksilön motivoijana tai mukauttajana.²

Negatiiviset emootiot saavat tutkimusten mukaan enemmän painoarvoa kuin positiiviset emootiot. Evoluution lähtökohdista katsottuna tämä on täysin ymmärrettävää, sillä vaaratilanteessa ei ole mahdollista jäädä pitkään miettimään sitä, mitä pitäisi seuraavaksi tehdä.³

Vaikka Mary Clark Moschella keskittyy teoksessaan emootioista iloon, niin se ei tarkoita sitä, että hän väheksyisi tai ettei hän arvostaisi muita emootioita. Hänestä on tärkeää huomioida ja työskennellä kaikkien emootioiden parissa. Ilo on hänelle erityinen, koska se on pastoraaliteologiassa jäänyt vähälle tutkimukselle.⁴

Pastoraaliteologian professori Auli Vähäkangas esitteli käytännöllisen teologian luennolla vuonna 2017 Moschellan ajatuksia ja kertoi hänen kirjastaan. Tutkimusaiheeni selvisi minulle tuon luennon aikana. Tutkielmani tekoa motivoi ajatus siitä, että ilo nähdään ja koetaan usein hyvin kapealla tavalla. Pyrkimyksenäni on laajentaa käsitystä ilosta Moschellan teoksessaan käyttämien narratiivien pohjalta.

Moschellan mukaan ilon tulisi olla mukana sielunhoitajien kohtaamisissa. Lisäksi heillä tulisi olla kyky tuntea ja vastaanottaa Jumalan hyvyys, kauneus ja ihme – oikeastaan elämä

¹ Moschella 2016, 114-115; Moschella, 2012.

² Moschella 2016, 43-44.

³ Moschella 2016, 44.

⁴ Moschella 2016, 46.

itsessään. Näissä kohtaamisessa vieressä kulkija, kärsivä tai he yhdessä, löytävät iloa tai toivon pilkahduksia vaikeasta elämäntilanteesta.⁵

Ajatus ilon teologiasta on helppo typistää Jurgen Moltmannin tavoin kysymällä, kuinka voimme iloita maailmassa, jossa samanaikaisesti monet kärsivät ja kyyneleitä vuodatetaan joka päivä. Tähän kysymykseen Mary Clark Moschella etsii vastausta kirjoittamansa kirjan avulla.⁶

Mielestäni on hienoa, että asioita ja ilmiöitä voidaan kyseenalaistaa, ja katsoa uusin silmin. Siksi tämän tutkimukseni tarkoituksena on tarkastella sitä, mitä Mary Clark Moschella tarkoittaa ilon teologialla. Pyrkimyksenäni on tarkastella entuudestaan tuttua ilmiötä uudella tavalla, ja toivottavasti tuodaan jotain uutta aiempaan tapaan määritellä ilmiötä.

Tutkimusaineistona käytän Mary Clark Moschellan vuonna 2016 julkaistua teosta "Caring for joy: narrative, theology, and practice". Mary Clark Moschella toimii tällä hetkellä Yalen yliopiston pastoraaliteologian ja sielunhoidon professorina. Aikaisemmin hän on opettanut Wesley'n teologisessa seminaarissa, Washington D.C:ssä. Moschella on toiminut myös ennen opetustyötään pappina yli kymmen vuoden ajan.⁷

Tutkimusotteeni tässä työssä on laadullinen, sillä yhdistän aineiston analyysissä, aineistolähtöisen sisällönanalyysin, systemaattisen käsiteanalyysin ja narratiivisuuden. Rajaan tutkimusongelman, ilon teologian käsitteen tutkimisen, ainoastaan Mary Clark Moschellan vuonna 2016 ilmestyneeseen teokseen.

⁵ Moschella 2016, 114-115; Moschella 2011, 5.1–5.17.

⁶ Moschella 2016, 114; Moltmann 1973, 27.

⁷ <https://divinity.yale.edu/faculty-and-research/yds-faculty/mary-clark-moschella>

2 Käsitteiden määrittely ja aikaisempi tutkimus

2.1 Myönteiset emootiot

Mary Clark Moschellan kirja keskittyy kuvailemaan viiden erilaisen narratiivin avulla, mitä ilon teologialla tarkoitetaan, ja mitä se sisältää. Ilon teologia, Moschellan mukaan, liittyy olennaisesti positiivisiin emootioihin, ja erityisesti iloon. Myönteisten emootioiden on mm. tutkija Barbara Frederickson mukaan todettu vaikuttavan positiivisesti ihmisen hyvinvointiin ja kukoistukseen. Emootioiden vaikutus ei vain ohimenevä tunnetila, vaan ne liittyvät myös ihmisen käyttäytymiseen, asenteisiin ja motivaatioon.⁸

Fredericksonin mukaan positiivisia emootioita on neljä: ilo, mielenkiinto, tyytyväisyys ja rakkaus. Emootioista ilo yhdistetään usein onnellisuuteen ja hauskuuteen, vaikka ilo syntyy kontekstissa, jossa läsnä ovat tuttuus ja turvallisuus. Mielenkiinto liitetään sisäiseen motivaatioon, uteliaisuuteen ja ihmettelyyn, jotka ovat tyypillisiä ominaisuuksia ihmisen kasvulle ja avoimuudelle uusille ajatuksille. Frederickson haluaa erottaa tyytyväisyyden mielihyvästä, joka liittyy fyysisiin tarpeisiin. Hän liittää tyytyväisyyden mieluummin turvallisuuteen ja varmuuteen. Barbara Frederickson näkee rakkauden usean emootioiden yhdistelmänä, johon kuuluvat niin ilo, mielenkiinto kuin tyytyväisyyskin.⁹

Fredericksonin teoria positiivisten emootioiden kasvusta ja laajenemisesta on yksi selitys sille, miten positiivisten emootioiden lisääntyminen saa aikaan psyykkistä hyvinvointia ja fyysisen terveyden kohenemista. Myönteiset emootiot laajentavat ja vahvistavat luovuutta sekä sosiaalista kyvykkyyttä. Positiiviset emootiot parantavat myös psyykkistä resilienssiä eli selviytymiskykyä. Tämä näkyy esimerkiksi yksilön tapana nähdä elämän merkityksellisyys ja siinä, miten hän toimii sinnikkäästi vaikeissakin elämäntilanteissa.¹⁰

2.2 Mary Clark Moschellan ilon määritelmät

Mary Clark Moschella esittelee kirjassa kaksi tosiaan tukevaa ja täydentävää ilon määritelmää. Ensimmäinen määritelmä on yleinen ja hyvin ymmärrettävissä oleva määritelmä. Ilo on positiivinen ja lämmin emootio, joka näkyy ihmisen psyykkisellä ja fyysisellä tasolla. Ilo johtaa kokonaisuuteen, hyvinvointiin tai kiitollisuuteen. Se on myös lohduttava emootio. Ilolla on välineellinen arvo, sillä se innostaa ihmistä esimerkiksi uteliaisuuteen ja ihmettelyyn.¹¹

⁸ Moschella 2016; Frederickson 2001, 218-220.

⁹ Frederickson 1998, 300-319.

¹⁰ Frederickson 2011, 218-226; Frederickson 1998, 300-319.

¹¹ Moschella 2016, 2-6.

Moschellan toinen tapa kuvata ilon käsite on kytköksissä ensimmäiseen määritelmään, mutta hänelle ilo on laajempi ja pysyvämpi ilmiö kuin edellinen määritelmä osaisi sen sanoiksi pukea. Moschella näkee ilon polkuna, jossa on tilaa kaikille emootiolle. Samalla ilo sisältää myös surun ja murheen. Ilo syntyy ihmisten välisissä suhteissa, sellaisten kokemusten kautta, joissa ihminen rakastaa ja tulee rakastetuksi. Ilon kohteena on Jumala, jokin suuremmaksi todellisuudeksi kutsuttu, tai elämä itsessään. Moschella kokee, että juuri tällaista ilon merkitystä pastoraaliteologiaa tarvitsee.¹²

2.3 Pastoraaliteologia

Mary Clark Moschella painottaa teoksessaan mahdollisuutta ilon tuomiseen pastoraaliteologiaan. Moschella perustelee väitettään sillä, että sielunhoitajat ovat surun asiantuntijoita. Mutta he eivät juurikaan vielä hyödynnä iloon ja toivon liittyviä kokemuksia. Käytännössä tämä näkyy Moschellan mukaan erityisesti sielunhoitajien ja heidän asiakkaidensa välisissä kohtaamisissa.¹³

Pastoraaliteologian käsitteen määrittely on vaihdellut ajan ja paikan suhteen. Perinteisesti sielunhoito ja siihen liittyvä tutkimus ovat olleet pastoraaliteologian kulmakiviä. Yksi oleellinen kysymys pastoraaliteologian käsitteenmäärittelyssä on ollut, ja on yhä pastoraalipsykologian ja pastoraaliteologian välinen suhde. Teologian tohtori Matti-Pekka Virtaniemi kuvaa pastoraalipsykologian pastoraaliteologian osana. Itä-Suomen yliopiston emeritusprofessori Paavo Kettunen näkee sielunhoidon pastoraalipsykologian osana, joka yhdistää teologian ja psykologian. Kettunen ei kuitenkaan määritelmässään liitä pastoraalipsykologiaa pastoraaliteologiaan.¹⁴

Pastoraaliteologian professori Auli Vähäkangas määrittelee pastoraalipsykologian osaksi pastoraaliteologista tutkimusalaa. Vähäkankaan mukaan perinteiseen pastoraaliteologian jaotteluun kuuluvat sielunhoidon tutkimuksen lisäksi diakonia, spiritualiteetti ja uskonnolliset rituaalit. Tutkimuksessa kuitenkin nämä neljä elementtiä kietoutuvat yhteen joko ryhmän tai yksilön välisissä kohtaamisissa.¹⁵

Vähäkankaan mukaan pastoraaliteologian perinteiseen tutkimukseen on tulossa uusia suuntauksia, kuten kehollisuus, konteksti ja rituaalit. Samalla koko pastoraaliteologinen tutkimus on muuttumassa yhä kokonaisvaltaisemmaksi, koska siinä ei keskitytä ainoastaan sielunhoitoon, vaan keskiössä on eletty usko. Eletty usko näkyy ulospäin ihmisen

¹² Moschella 2016, 5–6, 45–46.

¹³ Moschella 2016, 114–115.

¹⁴ Vähäkangas 2018, 66–67; Virtaniemi 2017; 13; Kettunen 2013, 261.

¹⁵ Vähäkangas 2018, 66–69.

merkityksellisenä toimintana. Se tapahtuu siellä missä ihmisiä on, ja sellaisessa muodossa, jonka ihminen itse kokee tai, mitä hän itse pitää tärkeänä.¹⁶

Kokonaisvaltaisuus näkyy myös kehollisuudessa, jossa mielen ja hengen rinnalle samanarvoiseen asemaan on nostettu myös keho. Kehollisuuteen sisältyy ihmisen seksuaalisuus ja sukupuolisuus. Konteksti merkitsee kulttuurin ja kielen huomioon ottamista pastoraaliteologisissa kohtaamisissa. Rituaalit toimivat lohduttajana tai ilon tuojina kohtaamisissa. Lisäksi niillä on myös usein symbolinen merkitys kohtaamisessa. Rituaalit liittävät yksilön osaksi yhteisöä.¹⁷

Pastoraaliteologialle ei löydy yhtä oikeaa tai kattavaa määritelmää, vaan määritelmät vaihtelevat ja elävät eri tutkijoiden käsityksen mukaan. Omassa tutkielmassani pyrin käsittelemään pastoraaliteologiaa laajemmin kuin keskittymällä pelkästään sielunhoitoon. Tutkimuksessani keskiössä ovat pastoraaliteologian uudet suuntaukset kuten kehollisuus ja eletty usko. Rajaan tässä tutkimuksessa pastoraaliteologiaan liittyvän tutkimusongelman koskemaan enemmän pastoraaliteologian uusia suuntauksia.

2.4 Aikaisempi tutkimus

Teologi Jurgen Moltmann kirjoitti jo vuonna 1971 ilon teologiasta Vietnamin sodan aikana ja sodan aiheuttaman laajan protestin vuoksi. Hän pohti tuolloin kirjassaan kysymystä siitä, kuinka osa ihmisistä voi iloita tilanteessa, jossa toiset ihmiset kärsivät. Esimerkkinä hän käytti Vietnamin sotaa ja Latinalaisen Amerikan sotilaallisten johtajien väärinkäytöksiä.¹⁸

Vuosien aikana Moltmannin ajatus ilon teologiasta on kääntynyt vastakkaiseen suuntaan. Hän näkee nykyisin ilon positiivisena ilmiönä, ja aiempaa laajemmassa merkityksessä. Ilo merkitsee hänelle enemmänkin voimaa elää ja rakastaa. Hän myös liittää ilon ja Jumalan rakkauden toisiinsa. Moltmann pitää kristinuskoa ilon uskontona jo Jeesuksen syntymän iloitsemisesta alkaen. Lisäksi hän on sitä mieltä, että kristinuskossa ilo on kipua ja kärsimystä suurempaa. Syy tähän on hänen mukaansa yksinkertaisesti se, että kipujen ja kärsimyksen haluamme katoavan, mutta meille iloa antavien asioiden haluamme kestävän.¹⁹

Moltmanin lisäksi ilon läsnäolosta pastoraaliteologiassa ovat kirjoittaneet ja tutkineet mm. Angella Son ja Peggy Way. Pastoraaliteologian professori, Edenin ja St. Louisin

¹⁶ Vähäkangas 2018; Capps, Carin & Dykstra 2013, 545-547; Ganzevoort & Roeland 2014, 91-102.

¹⁷ Vähäkangas 2018; Capps, Carin & Dykstra 2013, 545-547; Ganzevoort & Roeland 2014, 91-102.

¹⁸ Moltman 1973.

¹⁹ Moltmann & Volf, 2014.

seminaarikouluissa, Peggy Way, on kirjassaan "Created by god: pastoral care for all god's people" ehdottanut pastoraaliteologian tehtäväksi tilan tekemistä ilolle.²⁰

Drewn yliopiston uskonnon ja psykologian apulaisprofessori Angella Son kutsuu iloa pastoraaliteologian uudeksi brändiksi. Tällä määritelmällä hän tarkoittaa nykyihmisten kyvyttömyyttä löytää iloa elämästä, kykyä rakastaa tai vastaanottaa rakkautta. Hän näkee ilon motivoijana sekä henkisen kasvun mahdollistajana, että hyvinvoinnin tuottamisena muille ihmisille. Sonin mukaan tärkein piirre ilossa näkyy siinä, että se on perimmäinen osoitus suhteestamme Jumalaan.²¹

Angela Son kanssa samankaltaisiin tuloksiin ovat tulleet kirjan "Joy and Human Flourishing - Essays on Theology, Culture, and the Good Life" eri artikkelien kirjoittajat: Jurgen Moltmann, Nicolas Thomas Wright, Marianne Meye Thompson, Mary Clark Moschella, Charles Mathewes ja Miroslav Volf. He korostavat ilon puuttumista pastoraaliteologian kentältä, ja ilon avaamia uusia mahdollisuuksia ihmiselämälle.²²

2.5 Ilon teologia

Viiteitä ilon olemassaolosta löytyy jo Pietarin neljännessä kirjeestä filippiiläisille, jossa hän kehottaa iloitsemaan aina Herrassa. Muualtakin Raamatusta löytyy kohtia, joiden perusteella kristinuskoa voidaan pitää ilon ja toiveikkuuden uskontona.²³

Teoksessa "Joy and Human Flourishing - Essays on Theology, Culture, and the Good Life" eri artikkelien kirjoittajat, Jurgen Moltmann, Nicolas Thomas Wright, Marianne Meye Thompson, Mary Clark Moschella, Charles Mathewes ja Miroslav Volf, keskustelevat ilon merkityksestä teologiassa. Keskeisenä teemana tässä teoksessa on ihmisen kukoistaminen. Kristityn kukoistamisen mahdollistaa Jumala, kun ihminen on vuorovaikutuksessa Jumalan kanssa. Ilo vaatii inhimillisyyttä, uskollisuutta ja toivoa.²⁴

Yalen yliopiston tohtoriopiskelija Justin E. Crisp, pohtii sitä, minne ilo on kristinuskosta kadonnut. Yhden selityksen tarjoavat ympärillämme tapahtuneet katastrofit ja historian aiemmat tapahtumat. Ne vakuuttavat meidät helposti siitä, että kannattaa keskittyä kärsimykseen ja kipuun, ilon tai toiveikkuuden sijaan.²⁵

Teologi Jurgen Moltmannin ajatukset ilon teologiasta ovat vaihtuneet Vietnamin sodan ajoista täysin vastakkaiseen suuntaan. Hänen aiempi kärsimyskeskeinen ajattelutapansa on

²⁰ Son 2008, 61-85; Way 2005.

²¹ Son 2008, 61-62, 70.

²² Vofl & Crisp, 2015.

²³ www.raamattu.fi

²⁴ Vofl & Crisp, 2015.

²⁵ Crisp 2015, VII-X.

muuttunut siten, että Moltmannin ajattelussa ilo on vallannut aiemman kärsimykselle kuuluneen tilan. Nykyisin hän näkee ilon voimavarana, joka herättää tunteet ja antaa energiaa keholle sekä mielelle. Moltmannin näkemyksen mukaan kristinusko on ilon uskonto. Ilo linkittyy vahvasti kristinuskoon ja tapaan harjoittaa sitä. Moltmann perustelee ajatustaan Kristuksen syntymän sijoittumisena joulun ja pääsiäisen tapahtumilla.²⁶

Moltmann erottaa artikkelissaan toisistaan kaksi erilaista käsiteparia. Ensimmäiseksi hän tekee eron ilon ja huvin välillä. Hänen mukaansa ilo merkitsee asennetta elämään, joka löytyy ihmisen sydäimestä lyhytaikaisen huvin sijaan. Toki Moltmann myöntää, että näitä molempia on ihmisten elämässä, mutta hänen ajatuksensa mukaan olemme syntyneet iloon, emme huviin. Toinen toistaan erotettava käsitepari, Moltmannin mukaan, ovat ilo ja kärsimys. Hän miettii ilon oikeutusta sellaisina hetkinä, kun toinen ihminen elää kärsimyksen keskellä. Moltmann päätyy siihen, etteivät ilo tai suru ole toistensa vaihtoehtoja. Rakkautta kokeva ihminen voi olla iloinen tai surullinen. Moltmann painottaa artikkelissaan kristinuskon perussanomaa, jossa lopulta ilo voittaa kärsimyksenkin, jonka, ristiinnaulitun ja ylösnousseen Jeesuksen, viesti osoittaa.²⁷

Teologi Marianne Meye Thompson lähestyy iloa pohtimalla käsitteitä, sanoja ja niiden alkuperää, joiden avulla iloa voidaan kuvailla. Hän löytää perustelun ilon käsitteen käytölle Raamatusta, ja erityisesti Uudesta testamentista. Psalmien mukaan Jumala tuo ihmiselle iloa, ja ihmisellä on mahdollisuus riemuita Jumalan kanssa. Iloon liittyy toiveikkuutta ja toivoa tulevasta. Jumalaan luottavien ihmisten tulevaisuus ei ole synkkä, vaan täynnä toivoa. Ihmisen kukoistaminen ei ole hänen omalla vastuullaan, vaan siitä vastaa viime kädessä Jumala.²⁸

Moltmannin tapaan Meye Thompson miettii artikkelissaan kärsimyksen ja ilon välistä suhdetta. Ilo ei tunnu sopivalta emootiolta surun tai tyrannian keskellä, sillä se liitetään vain ihmiselämän positiivisiin tapahtumiin ja asioihin. Ilo asetetaan vastakkaiseksi emootioksi surulle tai kärsimykselle, eikä iloa kyetä näkemään surun vallitessa. Ilo on syytä nähdä laajemmin. Se on Meye Thompsonin mukaan syvää luottamusta Jumalaan. Ihminen ilmaisee ilolla kiitollisuutta Jumalan hyvyyttä kohtaan.²⁹

Teologi N.T Wrightin artikkeli lähtee liikkeelle hyvin samankaltaisesta pohdinnasta kuin Marianne Meye Thompson. Wright on tutkinut sitä, miten ilo määritellään Uudessa

²⁶ Moltmann 2015, 1-3, 5-7.

²⁷ Moltmann 2015, 10-15.

²⁸ Meye Thompson 2015, 17-38.

²⁹ Meye Thompson 2015, 17-38.

testamentissa. Hän punnitsee artikkelissaan sitä, miten iloa on mahdollista kokea kärsimyksen keskellä. Samalla tavoin kuin Moltmann ja Meye Thompson, Wright löytää kristittyjen ilon juuret Jeesuksesta itsestään. Tämä ilo eroaa ihmiselämän muista ilonaiheista, kuten ilosta ruuasta, juomasta tai perheestä iloitsemisesta. Jeesukseen liittyvä ilo on riemua, joka näkyy ehtoollisella tai yhteisestä yhteenkuuluvaisuuden tunteesta.³⁰

Charles Mathewes laajentaa keskustelua ilosta, ilon teologian suuntaan. Hän pohtii teologian tarkoittavan niitä kirkon ponnisteluja, joita se tekee toteuttaakseen tehtävänsä. Kristityn ihmisen elämän eskatologinen päämäärä liittyy iloon. Ilo liittyy tuonpuoleiseen, siihen, mitä on jossain tämän maailman ulkopuolella. Mathewes myöntää, että kristityn iloa ei ole aina helppo löytää jokapäiväisten haasteiden keskellä tai ihmiskunnan historiallisista tapahtumista. Huolimatta ympärillä olevista haasteista Mathewes kehottaa ihmisiä palaamaan iloitsemaan Jumalan hyvydestä. Tällä tavoin ihminen hänen mukaansa oppii elämään toivossa, jonka ilo antaa.³¹

Mary Clark Moschella syventää keskustelua ilosta tässä artikkelissaan käytännön pastoraaliteologian suuntaan. Moschella kokee ilon olevan vähemmän tutkittu aihe pastoraaliteologiassa, ja hän toivoo sille löytyvän tilaa. Moschellan mukaan ilon poissaoloa ei ole juurikaan edes huomattu sielunhoitajien arjessa, koska surulla ja kärsimyksellä on ollut niin suuri rooli.³²

Moschella käyttää ilon määrittelyn tukena onnellisuuden käsitettä. Onnellisuus on hänen mielestään sellainen emotio, joka liittyy hyvään onneen, hyväntuulisuuteen tai aineelliseen hyvinvointiin. Se on selvästi Moschella mukaan kevyempi ja lempeämpi emotio kuin ilo. Onnellisuudesta voi hänen mukaansa kummuta kiitollisuus, joka johdattaa ilon luo.³³

Moschella ja teologi Miroslav Volf ihmettelevät artikkeleissaan molemmat ilon jäämistä taka-alalle tutkimuskentällä. Näin ilolle on käynyt Volfin mukaan huolimatta siitä, että sitä pidetään yhtenä tärkeimpänä emotiona, kun emotioita asetetaan arvoasteikolla ”paremmuusjärjestykseen”. Volf erottaa tunteet ja emotiot toisistaan. Tunteet ovat ainoastaan kehollisia reaktioita, joilla on jokin selkeä syy. Emootiot ovat hänen mukaansa aktiivisia reaktioita, joilla on selkeä kohde.³⁴

³⁰ Wright 2015, 39-62.

³¹ Mathewes 2015, 63-96.

³² Moschella 2015, 97-100.

³³ Moschella 2015, 97- 105.

³⁴ Volf 2015, 127-136.

Vofl nostaa esille ilon moraaliset ulottuvuudet. Ilon moraalinen arvo voi vaihdella eri tilanteissa ja erilaisten ihmisten kesken. Ilon moraalinen arvo voi olla positiivista tai negatiivista. On mahdollista iloita ainoastaan omasta hyvästään tai toisen kohdalle sattuneesta epäonnesta. Ilo on parhaimmillaan yhteisössä, jossa iloitaan yhdessä. Erityisesti tilanteessa, jossa jokaisen ihmisen ilo ruokkii lisää toisen ihmisen iloa. Ilo löytyy hyvin eletystä elämästä ja hyvydestä.³⁵

Kirjan "Joy and Human Flourishing - Essays on Theology, Culture, and the Good Life" eri artikkelien kirjoittajien teksteissä esille nousee keskiöön ilon määrittely, ja sen rajaaminen suhteessa kärsimykseen, suruun tai onnellisuuteen. Marianne Meye Thompson ja Jurgen Moltmann nostavat voimakkaimmin esiin kärsimyksen ja ilon välisen, välillä jopa ristiriitaisen, suhteen. Artikkelien perusteella ilo tuntuu vaativan ympärilleen muita positiivisia tunteita kuten kiitollisuuden, toiveikkuuden ja toivon.³⁶

Yhteistä kirjan artikkeleille on käsitys ilon tuottamasta ihmisen kukoistamisesta. Ihmisen kukoistus näkyy suhteessa Jumalaan ja lähimmäisiin. Kirjoittajista ainoastaan Moschella ja Vofl pohtivat sitä, miten ilon saisi siirretyksi pastoraaliteologian tutkimuskentälle. Heistä kahdesta konkreettisempia ehdotuksia antaa Moschella, joka liittää ilon sielunhoitajien kohtaamisiin ja pastoraaliteologian tutkimuskentälle.³⁷

³⁵ Vofl 2015, 127-136.

³⁶ Volf & Crisp, 2015.

³⁷ Volf & Crisp, 2015.

3 Tutkimusprosessi

3.1 Tutkimuskysymys

Tutkimukseni tarkoituksena on selvittää, mitä ilon teologian käsite tarkoittaa Mary Clark Moschellan kirjassa. Olen muotoillut tutkimuskysymykseni seuraavasti yhteen konkreettiseen pääkysymykseen: Mitä Mary Clark Moschella tarkoittaa ilon teologialla pastoraaliteologiassa kirjassa "Caring for joy: narrative, theology, and practice"?

Tarkastelen tutkimusongelmaa teologisen näkökulman valossa. Katsantokanta tässä työssä ovat erityisesti pastoraaliteologian uudet suuntaukset. Vaikka työssäni käsitellään emootioita, rajaan emootiotutkimuksen psykologisen näkökulman tutkielmastani pois. Olen kiinnostunut siitä, mitä ilon teologialla tarkoitetaan ja siitä, millaisia uusia näkökulmia se voi tuoda pastoraaliteologiaan ja sielunhoitoon. Tutkimukseni lähtökohtana on Mary Clark Moschellan kirjassaan esittämä ajatus siitä, että myös ilolle olisi annettava tilaa pastoraaliteologiassa. Ilon emootio on Moschellalle erityinen, koska aiempi tutkimus on keskittynyt enemmän surun ja kärsimyksen tutkimiseen.³⁸

Moschella korostaa sitä, että emootioista juuri ilo on jäänyt syrjään pastoraaliteologian tutkimuskentällä. Hänelle ilon teologia on käytännön teologiaa, jonka pitäisi Moschellan mukaan näkyä arkipäivässä niin sielunhoidon opetuksessa kuin konkreettisessa sielunhoitajan työssä.³⁹

Tutkimusaineistonani käytän Mary Clark Moschellan kirjaa "Caring for joy: narrative, theology, and practice", ja erityisesti kirjassa olevia viittä narratiivia. Näiden viiden erilaisen narratiivin kautta tarkastelen sitä, mitä ilon teologialla tarkoitetaan, ja millainen on ilon teologian rooli pastoraaliteologiassa.

Valitsin juuri tämän tutkimusaiheen, koska ilon teologia on ilmiönä melko tuore pastoraaliteologiassa, eikä siitä löydy paljoakaan aikaisempaa tutkimusta. Kiinnostukseni herätti se, että Mary Clark Moschella on tuonut konkreettisesti uutta ajateltavaa pastoraaliteologian tutkimuskentälle. Moschella on nostanut keskusteluun emootioista erityisesti hieman unohduksissa olleen positiivisen emotion, ilon ja sen merkityksen pastoraaliteologiassa.

³⁸ Moschella 2016, 46.

³⁹ Moschella 2016, 46, 216-217.

3.2 Tutkimuksessa käytetty aineisto

Tutkimusaineistona käytän Mary Clark Moschellan vuonna 2016 julkaistua teosta "Caring for joy: narrative, theology, and practice". Mary Clark Mochella toimii tällä hetkellä Yalen yliopiston pastoraaliteologian ja sielunhoidon professorina. Aikaisemmin hän on opettanut Wesley'n teologisessa seminaarissa, Washington D.C:ssä. Moschella on toiminut myös ennen opetustyötään pappina yli kymmen vuoden ajan.⁴⁰

Tässä kirjassaan "Caring for joy: narrative, theology, and practice", Moschella esittelee ilmiön nimeltään ilon teologia. Moschellan tavoitteena on tuoda ilo konkreettisesti sielunhoitajien työhön mukaan pastoraaliteologian kentälle. Moschellan kirja sisältää viisi erilaista narratiivia, joissa kerrotaan sielunhoitajien ja auttajien Heidi Neumarkin, Henri Nouwenin, Gregory Boylen, Pauli Murrayn ja Paul Farmerin tarinat. Nämä viisi narratiivia ovat pääaineistoni, jonka kautta pyrin määrittelemään, mitä Mary Clark Moschella ilon teologialla oikeastaan kirjassaan tarkoittaa.

Yksi, tutkimuksessa käyttämäni analyysimenetelmätavoista, on narratiivisuus. Se merkitsee tutkimusotetta, jossa tutkimuksen kohteena ovat kertomukset. Hannu L.T. Heikkisen mukaan narratiivisuudella tarkoitetaan tekstiä, joka esitetään proosamuodossa. Nämä tekstit voivat olla erilaisia aineistotyyppisiä, joissa kertominen toimii tiedonvälittäjänä. Narratiivisuuden käyttäminen tutkimuskirjallisuudessa on kasvanut 1980-luvulta lähtien. Kertomusten tutkiminen tai kertominen itsessään ovat relevantti tapa, kun halutaan ymmärtää ihmisten käyttäytymistä tai toimintaa. Kertomuksellisuutta pidetään ihmisille luontaisena ominaisuutena ymmärtää elämää.⁴¹

Vilma Hänninen täsmentää Heikkisen narratiivisuuden määritelmää painottamalla näkyvillä olevaa tarinallista merkitysrakennetta. Hänninen toteaa merkitysrakenteen löytyvän helpoiten aineistosta, kun se on johdonmukaisesti etenevä kertomus, kuten omaelämäkerrallinen kirjoitus tai haastattelu.⁴² Narratiivisuudella tarkoitetaan tässä tutkielmassa tutkimuseni aineistoa, joka koostuu viiden eri henkilön itsestään kirjallisesti esitetystä kerronnallisesta tekstistä.

Narratiivinen tutkimusaineisto asettaa tutkijan haasteen eteen puhuttaessa tutkimuksen luotettavuudesta. Heikkisen mukaan tutkijan on mahdotonta erottaa itseään erilliseksi olennoksi muusta todellisuudesta. Tulkinallinen tutkimus kohdistuu juuri ihmisten

⁴⁰ Moschella 2016; Moschella 2012; Moschella 2011; <https://divinity.yale.edu/faculty-and-research/yds-faculty/mary-clark-moschella>.

⁴¹ Heikkinen 2015, 149-163; Bold 2012.

⁴² Hänninen 2015, 170-174.

muodostamaan sosiaaliseen todellisuuteen. Luotettavuuden karikoista tutkijan on mahdollista selvittää tutkimuksen raportoinnin ja hiottun tutkimusasetelman avulla.⁴³

3.3 Tutkimuksen luotettavuus

Laadulliselle tutkimukselle tyypillisiin aineistonkeruumenetelmiin kuuluvat haastattelujen, kyselyiden ja havainnoinnin rinnalle myös erilaisiin valmiisiin aineistoihin perustuva tieto.⁴⁴ Tutkimukseni edustaa laadullista tutkimusta, koska aineistonani käytän kirjallista dokumenttia eli kirjaa. Opinnäytetyöni näytteen koko on pieni, mutta riittävä laadullisen tutkimuksen piirissä. Se olisi liian suppea määrällisen tutkimuksen tekemiseen. Tutkimukseni ei pyri määrällisen tutkimuksen tavoin tilastollisiin yleistyksiin, vaan sen tavoitteena on kuvata ilon teologiaa ja antaa sille tulkinta. Laadullisessa tutkimuksessa tätä kuvataan tutkimuksen aikana vähitellen hahmottuvasta tutkittavan ilmiön käsitteellistämisestä, jonka ei tarvitse olla pelkästään aineistolähtöistä.⁴⁵

Tutkimukseni noudattaa laadullisen tutkimuksen periaatetta myös siitä, että aineistona käytetään sellaista lähdettä, josta löytyy runsaasti tietoa tutkittavasta ilmiöstä. Pyrkimyksenäni on luokitella kirja-aineistoani erilaisiin ryhmiin. Laadulliselle tutkimukselle on ominaista, ettei tutkimuksen alussa ennen aineiston keräämistä tai siihen tutustumista ole tietoa siitä, kuinka monta erilaista luokitteluryhmää aineistosta muodostuu. Lisäksi myös tutkimusongelma täsmentyy tutkimuksen aikana. Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on ydinkäsitteiden löytäminen aineistosta.⁴⁶ Tutkimukseni vastaa tältä ominaisuudeltaan laadullista tutkimusta, sillä ennen tutkielmani analyysiosion kirjoittamista en voi olla täysin varma siitä, kuinka monta erilaista luokkaa aineiston pohjalta syntyy.

Laadulliselle tutkimukselle on ominaista se, että tutkija itse on osa aineistonkeruuta, ja siksi sillä voi mahdollisesti olla vaikutusta tutkimuksen luotettavuuteen ja puolueettomuuteen. Tämä, subjektiivisuus, aiheuttaa pohdintaa, koska tutkija itse on tutkimusasetelman tekijä ja sen tulkitsija.⁴⁷ Tutkimukseeni vaikuttaa myös tutkijan subjektiivisuus, vaikka pyrin tutkijan roolissa tarkastelemaan ilon teologiaa objektiivisesti. Objektiivisuuteen pyrkimyksestäni huolimatta, vaikuttavat tutkimukseni taustalla omat valintani ja tulkintani. Tutkielman tavoitteena on sen sisäinen johdonmukaisuus, jonka avulla luotettavuuskin paranee.⁴⁸

⁴³ Heikkinen 2015, 163-165.

⁴⁴ Tuomi ja Sarajärvi 2009, 71-72.

⁴⁵ Kiviniemi 2018, 77-79; Tuomi ja Sarajärvi 2009, 71-72, 84-85.

⁴⁶ Kiviniemi 2018, 73-75, 81-83; Tuomi ja Sarajärvi 2009, 71-72, 87-90.

⁴⁷ Kiviniemi 2018, 84-85; Tuomi ja Sarajärvi 2009, 134-136.

⁴⁸ Tuomi ja Sarajärvi 2009, 140-141.

Tavoitteenani on kirjoittaa tutkielma siten, että kuvaan työssäni avoimesti lukijalle kaiken tekemäni tutkimuksen kohteesta ja tarkoituksesta lähtien aina johtopäätöksiin saakka.

Tutkimuksen etiikkaan voidaan suhtautua kahdella erilaisella tavalla, joko tutkimustoimintaan liittyvänä tai moraalisisina kysymyksinä. Tutkimustoimintaan kuuluvia kysymyksiä ovat esimerkiksi pohdinta analyysissä käytettyjen menetelmien luotettavuudesta tai tutkimustulosten oikeasta esitystavasta. Moraalisia kysymyksiä ovat esimerkiksi: miten tutkimusaihe on valittu tai mitä tutkimuksessa pidetään tärkeänä.⁴⁹

Omassa tutkielmassani painottuvat mielestäni valmiin, kirjallisen aineiston vuoksi enemmän tutkimustoimintaan liittyvät eettiset kysymykset. Tutkimuksessani on huomioitava tarkasti viittaukset aikaisempiin tutkimustuloksiin, käyttämäni analyysimenetelmän tarkka kuvaus ja tutkimustulosten huolellinen raportointi.

3.3 Tutkimuksessa käytetty aineiston analyysimenetelmä

Tässä työssä tarkastelen aineistoa yhdistämällä kolmea erilaista analyysimenetelmää.

Käyttämäni aineiston analyysimenetelmät ovat aineistolähtöinen sisällönanalyysi, narratiivisuus ja käsiteanalyysi. Aineistoni on narratiivinen, jota analysoin sisällönanalyysin ja käsiteanalyysin avulla. Analyysiluvussa en ole purkanut sisällönanalyysiä noudattaen narratiiveja osiin, vaan olen käsitellyt niitä kokonaisuuksina käsiteanalyysiä hyödyntäen.

Tein aluksi narratiiveille sisällönanalyysin aineistolähtöisesti, sillä aineistooni sopii laadullisen tutkimuksen metodi, koska sen yksi keskeisistä ajatuksista on luokitella isoa määrää tietoa.⁵⁰ Valitsin metodiksi sisällönanalyysimenetelmän, koska se on tekstianalyysiä, ja tavoitteenani on kuvata ilon teologian käsitteen sisältöä sanallisesti. Pysin sisällönanalyysiä käyttämällä luomaan kirjallisesta aineistosta käsitteellisempää näkemystä ilon teologian käsitteestä.

Alecia Jackson ja Lisa Mazzei sekä Ulla-Maija Salo kehottavat sisällönanalyysiä metodinaan käyttävää tutkijaa kytkemään laadulliset aineistot teoriaan. Sisällönanalyysiä tehtäessä on tärkeää pohtia aineistoa teorian kautta. Jacksonin ja Mazzein mukaan tämä tapahtuu konkreettisesti siten, että aineiston katkelmaa luetaan teoreettisessa viitekehyksessä, aineistosta ilmenevien käsitteiden valossa.⁵¹

⁴⁹ Tuomi ja Sarajärvi 2009, 125–129.

⁵⁰ Salo 2015, 169–170.

⁵¹ Salo 2015, 166–187; Jackson & Mazzei 2012.

Sisällönanalyysi sisältää kolme osaa, jotka ovat aineiston redusointi eli pelkistäminen, aineiston klusterointi eli ryhmittely ja abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen. Sisällönanalyysi pohjautuu aineistosta lähtevään tulkintaan ja pohdintaan. Se on prosessi, jossa edetään aineistosta kohti käsitteellisempää ajatusta tutkimuskohteesta. Aineistolähtöisessä analyysissä pyritään käsitteitä yhdistelemällä löytämään vastaus tutkimuskysymykseen.⁵²

Sisällönanalyysi auttaa rakentamaan Mochellan teoksen perusteella kuvauksen tiivistetyssä muodossa johtopäätösten tekoa varten. Aineistolähtöisesti sisällönanalyysin avulla pyrin hakemaan vastausta tutkimuskysymykseeni siitä, mitä Mary Clark Moschella tarkoittaa ilon teologian käsitteellä pastoraaliteologiassa kirjassa "Caring for joy: narrative, theology, and practice".

Luin aineiston huolellisesti läpi useita kertoja. Määritelmää ilon teologia ei esiintynyt viidessä narratiivissa lainkaan. Tein käsitehaun e-kirjana löytyvälle Moschella kirjalle "Caring for Joy: narrative, theology and practice." Käsitettä ilo (joy) löytyi hyvin vaihteleva määrä eri narratiivista riippuen. Paul Farmerin narratiivissa ilo-sana mainittiin vähiten ainoastaan 38 kertaa. Eniten sanaa ilo löytyi Henri Nouwenin tarinasta, jossa se esiintyi jopa 71 kertaa. Käsite ilo esiintyi hyvin erilaisissa yhteyksissä. Löysin tässä vaiheessa analyysiyksiköitä, kuten iloon liittyviä sanoja, lauseita, lauseen osia ja ajatusyksiköitä, joiden löytäminen oli työvaiheen kannalta tärkeää.⁵³

Seuraavaksi kävin läpi pelkistyneet alkuperäisilmaisut klusterointia eli ryhmittelyä varten. Kävin läpi narratiiveissa esiintyneet analyysiyksiköt. Yhdistelin samankaltaiset ja samanlaisissa yhteyksissä esiintyneet ajatusyksilöt. Hahmottelin ne erilaisiksi alaluokiksi, ja yhdistin ne yläluokkiin. Yläluokat nimesin aineistosta nousevien ilmiöiden mukaisesti. Yhdistävä pääluokka on suoraan tutkimuskysymyksestäni.

Viimeinen vaihe sisällönanalyysissä on teoreettisten käsitteiden luominen. Näiden käsitteiden kautta tutkija luo kuvauksen tutkittavasta ilmiöstä. Tämän prosessin avulla tutkija saa vastauksen tutkimuskysymykseensä. Aineisto liitetään teoreettisiin käsitteisiin, joiden avulla tutkimustulos voidaan esittää.⁵⁴

Alustavan analyysirungon perusteella aineistostani löytyy neljä pääkategoriaa, joiden mukaan ilon teologiailmiötä voidaan teoreettisten käsitteiden perusteella kuvailla. Neljä löytämäni pääkategoriaa ovat kehollisuus, eletty uskonnollisuus, myötätunto ja oikeudenmukaisuus.

⁵² Tuomi & Sarajärvi 2002, 105–115.

⁵³ Tuomi ja Sarajärvi 2009, 109.

⁵⁴ Tuomi & Sarajärvi 2018, 122-127.

Analyysirunko Moschellan kirjan viiden narratiivin perusteella:

Alaluokka	Yläluokka	Yhdistävä pääluokka
Fyysinen vajavaisuus	Kehollisuus	Ilon määritelmä
Auttaminen arjessa		
Fyysinen ja henkinen kärsimys		
Haavoittuvaisuuden hyväksyminen		
Kansalaisoikeudet kaikille rodusta tai varallisuudesta riippumatta	Oikeudenmukaisuus	Ilon määritelmä
Taistelu tasa- arvoisesta kohtelusta		
Riemuitseminen saavutuksista		
Puuttuminen ja vieressä kulkeminen: sosiaalinen epäoikeudenmukaisuus		
Vuorovaikutus, ihmissuhteet	Eletty uskonnollisuus	Ilon määritelmä
Yhteisöllisyys		
Arkielämästä selviytyminen		
Elämän koko tunnekirjo		
Toivo paremmasta		
Etuoikeus olla osallisena toisen ihmisen elämäntarinassa	Myötätunto	Ilon määritelmä
Myötätunnon kokeminen – ei jakoa meidän ja teidän välille		

Yhdistin sisällönanalyysin avulla saamani alustavan analyysirungon käsiteanalyysiin. Käsiteanalyysi tarkoittaa sellaista tutkimuksessa hyödynnettävää toimintaa, jossa kuvataan tiettyyn ilmiöön kuuluvat käsitteet, ja se miten ne liittyvät toisiinsa. Systemaattista käsiteanalyysimenetelmää on hoitotieteissä kehittänyt ja käyttänyt Vaasan yliopiston viestintätieteiden professori Anita Nuupponen.⁵⁵ Systemaattisen käsiteanalyysin tavoitteena on käsitteen merkityksen ymmärtäminen tai sen jopa kriittisten ominaispiirteiden löytäminen ja tunnistaminen. Tämä on tutkimuskysymykseni

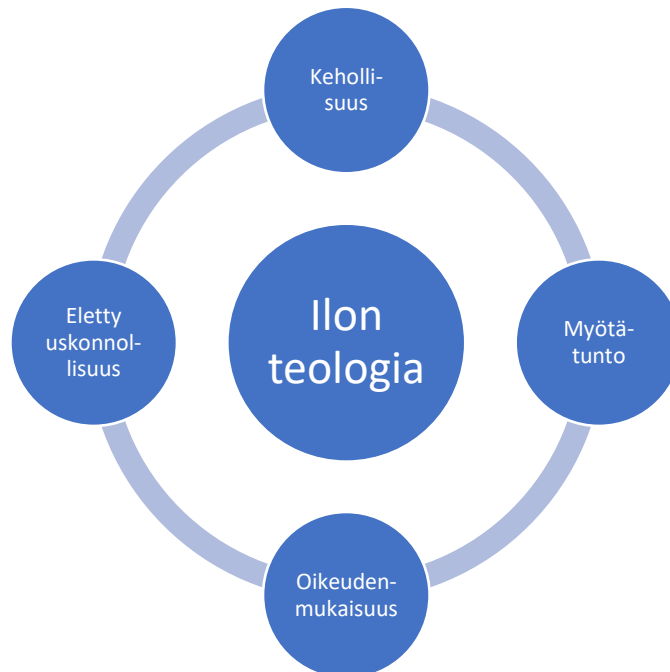
⁵⁵ Nuupponen 2011, 4-14; Nuupponen 2009, 308-319.

kannalta olennaista, koska se pyrkii löytämään ilon teologian-käsitteen merkityksen ja tulkitsemaan sitä teoreettisen näkökulman kautta.⁵⁶

Systemaattisen käsiteanalyysin ongelmana on se, että analyysin tuloksena saattaa olla sanaston laatiminen, joka ei saavuta tieteelliselle tutkimukselle vaadittuja tavoitteita.

Välttääkseni tämän olen käsiteanalyysia aloittaessani rajannut lähteeksi ainoastaan Moschellan kirjan, kun tutkin yhden tutkijan käsitteistöä. Toinen käsiteanalyysin vaihe on Nuupposen mukaan se, kun luodaan ajatuskartta-tyyppinen, sateliittimalli, käsitteistä. Kolmannessa vaiheessa pohditaan sateliittimallin haarakkeita yksitellen, ja niiden käsitteiden suhteita ja vertailua toisiinsa.⁵⁷

Sateliittimalli:

⁵⁶ Nuupponen 2011, 4-14; Nuupponen 2009, 308-319.

⁵⁷ Nuupponen 2011, 4-14; Nuupponen 2009, 308-319.

Viimeisenä vaiheena on päätelmien muodostaminen, jossa muodostetaan uusia käsitteitä tai muokataan vanhempia, jo olemassa olevia. Tutkijat Tuomo Takala ja Anna-Maija Lämsä painottavat sitä, että tutkimus tapahtuu hermeneuttisessa kehässä, jossa vuorovaikutuksessa ovat teoreettinen viitekehys ja tutkija havainnot. Systemaattisen käsiteanalyysin vaiheet eivät ole selvärajaisia, vaan vaihtelevat eri tutkimuksissa. Tätä käsitteiden systemaattista analyysimallia on mahdollista käyttää tutkimusmenetelmänä yksinään tai muita tutkimusmenetelmiä täydentävänä. Tässä tutkimuksessa systemaattinen analyysimalli toimii sisällönanalyysin täydentäjänä, kun aineistona ovat narratiivit.⁵⁸

Esittelen neljä analyysien perusteella löytämäni kategoriaa tutkielmani tulosluvussa 4, joka on otsikoitu ”Moschellan ilon teologian määritelmä”. Tulosluvun tekstissä olevat kohdat, jotka ovat kursivoitu ja sisennettyjä, ovat aiheeseen liittyviä suoria lainauksia Mary Clark Moschellan kirjasta.

⁵⁸ Takala & Lämsä 2001, 382.

4 Moschellan ilon teologian määritelmä

4.1 Kehollisuus

Mary Clark Moschella kuvaa kirjassaan viisi narratiivia, joissa kertomuksen päähenkilö on jokaisessa tarinassa eri persoona. Ensimmäinen narratiivi kertoo Henri Nouwenista, joka hollantilainen kirjailija, teologi, professori ja katolisen kirkon pappi. Ulkoisesta menestyksestään huolimatta Nouwenin elämä on kamppailua kärsimyksen ja ilon keskellä. Hänelle merkittävin kokemus on liittyminen jäseneksi L`Archeen, osaksi kehitysvammaisten naisten ja miesten yhteisöä. Vasta tässä yhteisössä eläessään Nouwen koki tulleen kotiin. Hän löysi ilon L`Archen arjesta, jossa kärsimystenkin keskellä oli tilaa ilolle.⁵⁹

In these stories, the spiritual experience of knowing one's self as beloved of God becomes a comfort to suffering souls and funds the capacity for giving and receiving compassionate love. This kind of joy is discovered as it is lived out in community, day by day.⁶⁰

L`Arche ei ole paikka, josta ensisilmäyksellä olisi mahdollista löytää iloa, sillä siellä asuvat henkilöt kärsivät niin fyysistä kuin henkistä vajavaisuuksista. Tämä paikka ja sen asukkaat muuttivat kuitenkin Henri Nouwenin aiemman käsitystään ilosta. Konkreettisesti muutos näkyi hänen suhtautumisessaan Adamiin. Adam oli yhteisön jäsen, joka tarvitsi apua päivittäisissä aamutoimissa. Näistä aamuista toimista huolehtiminen oli Nouwenin velvollisuus. Hän koki velvollisuutensa aluksi hyvin raskaana taakkana, mutta vähitellen hänen asenteensa muuttui. Ikävästä velvollisuudesta tuli lahja ja etuoikeus.⁶¹

Mary Clark Moschella ammentaa ilon teologian määritelmäänsä aineksia Henri Nouwenin narratiivisen tarinan pohjalta. Nouwenin narratiivi tuo kehollisuuden ilon teologian määritelmän keskiöön. Kehollisuus esiintyy useilla eri teologian aloilla uskontososiologiasta pastoraalteologiaan. Sitä ovat määritelleet useat tutkijat mm. Meredith McGuire, Michelle Maise ja Bonnie J. Miller-McLemore. Kehollisuus näkyy myös useissa suomalaisissa tuoreissa väitöskirjoissa, kuten Meri-Anna Hintsalan tutkimuksessa, joka keskittyy tutkimaan ruumiillisuutta vanhoillislestadiolaisuuden parissa.⁶²

L`Archen arjen rutiinit eivät aluksi miellyttäneet hoitotyöhön tottumatonta Nouwenia, vaan hän koki Adamin hoitamisen raskaana taakkana. Hankalan alun jälkeen Nouwen löysi tekemälleen hoitotyölle eksistentiaalisen merkityksen. Hän oppi pitämään myös omaa ruumistaan siunattuna. Nouwen koki Adamin jonkinlaisena Kristus-hahmona, Jumalan rakkauden ruumiillistumana, joka lohdutti häntä itseään hänen omissa kärsimyksissään.

⁵⁹ Moschella 2016, 72–77, 82; Nouwen 2001.

⁶⁰ Moschella 2016, 91.

⁶¹ Moschella 201, 71, 81–83.

⁶² Vähäkangas 2018, 70; Hintsala 2017, 3-5; Moschella 2016, 70-93; Miller-McLemore 2013; Cooper-White, 2011; McGuire 2008.

Adamin, rituaalin omaisesti suoritettavat, aamutoimet viestittivät Nouwenille eksistentiaalista ja symbolista merkitystä.⁶³

Nouweinin narratiivissa kehoallisuus ja kipu näyttävät kietoutuvan yhteen. Adam kärsii epilepsiasta ja muista sairauksista, ja hänellä on vajavaisuuksia älyllisessä ja fyysisessä kyvykkyydessä. Nouwen kokee ahdistusta ja kärsii psyykkisistä vaivoista. Lisäksi hän kamppailee seksuaalisen suuntautumisen ja katolisen papin roolin välillä. Tutkija Meredith McGuiren ajatus kehoallisuuden ja kivun liittymisestä yhteen näkyy konkreettisesti Nouwenista kertovassa narratiivissa. McGuiren määritelmän mukaan kaikki uskonnot tarvitsevat kehoallisuutta, koska keho on läsnä niin syntymässä, kuolemassa kuin kivuissakin. Kehollisuus myös tuottaa ja heijastuu spirituaalisissa kokemuksissa.⁶⁴

Meredith McGuiren mukaan kehoallisuus ei rajoitu pelkästä ruumiiseen, vaan liittyy myös hengellisuuteen ja ihmismieleen saakka. McGuire näkee kristillisyydessä, Kristuksen inhimillisten piirteiden ja ylösnousemuksen vuoksi, vahvan linkin kehoallisuuteen. Kehollisuus itsessään tuottaa ja heijastaa erilaisia hengellisiä kokemuksia. McGuire painottaa sitä, ettei tästä syystä kehoallisuutta pidä väheksyä.⁶⁵

Henri Nouweinin narratiivi ilmentää sitä, että kehoallisuuden painottaminen mahdollistaa keholle myös toimijuuden arvon. Siitä tulee yksilön subjektiivisen toiminnan lähtökohta, joka antaa mahdollisuuden mm. uskonnolliselle toimijuudelle. Näin tapahtuu Nouweinin tarinassa, jossa Adamista huolehtiminen toi hänelle kokemuksen siitä, että ruumiillinen elämä on siunattua. Nouweinin mukaan elämä L`Archessa ei rakentunut sanojen, vaan kehoallisuuden varaan.⁶⁶

Nouwenista kertova narratiivi ilmaisee Meri-Anna Hintsalan kehoallisuudesta löytämää toimijuuden merkitystä. Hintsalan määrittelevä toimijuus näkyy Nouweinin narratiivissa uskonnollisen toimijuuden muodossa tai erilaisina kehoallisuuteen liittyvinä päätöksinä. Nouwen kärsi koko ikänsä masennuksesta ja muista psyykkisistä sairauksista, jotka eivät voineet olla vaikuttamatta hänen omassa elämässään tekemiin päätöksiin. Hintsalan väitöskirjatutkimuksen tulosten mukaan ruumiillisuus on näkyvissä tunteissa, hyvinvoinnissa, pahoinvoinnissa ja ylipäättänsä yksilön elämässä.⁶⁷

Nouwen oli yliopistomaailmassa hyvin suosittu professori, jota kohdeltiin kuin rokkitähteä. Menestys tai valta-asema eivät poistaneet hänen kokemaan kärsimystä tai

⁶³ Moschella 2016, 82-85.

⁶⁴ Moschella 2016 72-75; McGuire 2007, 187-200

⁶⁵ McGuire 2008, 187-188, 190, 197-198.

⁶⁶ Hintsala 2017, 23-28 Moschella 2016, 83-84.

⁶⁷ Hintsala 2017, 24, 40, 61.

ahdistusta. Myös hänen seksuaalisella suuntautumisellansa oli vaikutusta uskonnollisen toimijuuteen liittyviin kysymyksiin. Nouwen eli ristiriidassa homoseksuaalisuuden ja katolisen papin roolin välillä.⁶⁸

Narratiivin mukaan Nouwen löysi ilon L`Archen yhteisössä. Nouwenilla ja Adamilla ei ollut yhteistä kieltä Adamin puhetaiton puuttumisen vuoksi, siksi kehon kielestä tuli heidän yhteinen kielensä. Henri Nouwen oppi, ettei Adam pitänyt kiirehtimisestä aamutoimissa, vaan ystävällinen ja kärsivällinen tapa toimia oli hänelle parasta. Adamia hoitaessaan Nouwen löysi siunauksen kehollisuudesta, koska sanoja tai ajatuksia ei ollut mahdollista vaihtaa.⁶⁹

He wrote, "At first I had to keep asking myself and others, 'Why have you asked me to do this? Why did I say yes? What am I doing here? Who is this stranger who is demanding such a big chunk of my time each day?'"⁷⁰ It was a difficult adjustment for Henri, who felt inept and clumsy.⁷⁰

Henri Nouwen ei ammatistaan tai kirjallisesta urastaan huolimatta ollutkaan tässä yhteisössä pelkästään opettaja, vaan hän oli myös oppilaan roolissa. Yhteisön jäsenet auttoivat häntä ymmärtämään ja tuntemaan sellaista Jumalan rakkautta, jota hän ei ollut kokenut aikaisemmin. Nouwen koki Jumalan läsnäolon, hyvyyttä ja rakkautta yhteisössä asuessaan. Nouwenin ilo kumpusi kiitollisuudesta. Narratiivissa tulee ilmi myös se, miten Nouwen vastentahtoinen asenne muuttuu kiitollisuudeksi Adamin kanssa työskentelyn myötä.⁷¹

Narratiivin mukaan, L`Archen kehitysvammaisten naisten ja miesten yhteisössä, vajavuuksista tuli normi, eikä yhteisön jäseniä nähty pelkästään vamman tai vaurion kautta, vaan heidät oli helpompi nähdä laajemmin. Uusi tapa ajatella vapautti kärsimyksen lisäksi tilaa ilolle ja myötätuntoiselle rakkaudelle. Sama ajatus on näkyvillä tutkija Tracy Demmonsin tutkimuksessa, jossa hän on tutkinut pastoraaliteologian tarjoaman sielunhoidon mahdollisuuksia kohdata henkilöitä, joilla on älyllisiä vajavaisuuksia. Demmonsin mukaan ilo syventää vuorovaikutusta ja kasvattaa luottamusta. Ilo voi näkyä sanoissa tai teoissa tai vuorovaikutuksen aikana tapahtuvissa teoissa.⁷²

But at L`Arche, it seems, Nouwen was able to understand that he himself was beloved as well.⁷³

Nouwenin kokemukset elämästä L`Archessa ovat mielestäni Pamela Cooper-Whiten määritelmän mukaista teologiaa. Nouwen eli teologiaa käytännön kautta, laittamalla itsensä ja oman kärsimyksensä sivuun auttaakseen toista ihmistä. Cooper-White ajattelee niin, että

⁶⁸ Moschella 2016, 72-77.

⁶⁹ Moschella 2016, 78-85, 122-123.

⁷⁰ Moschella 2016, 83.

⁷¹ Moschella 2016, 78-85, 122-123.

⁷² Moschella 2016; 82, 88, 90-92; Demmons 2008, 365-375

⁷³ Moschella 2016, 91.

teologian ei tule olla pelkkää ”sanahelinää”, vaan sen tulee aina muuttua käytännöksi, sellaiseksi toiminnaksi, jota eletään todeksi päivittäisessä arkisessa elämässä.⁷⁴

Nouwenin narratiivin kehoallisuuden kokemukset ilmentävät Maisen kehoallisuuden määritelmässä korostuvia kehoallisuuden kokemukset, kuten päätöksentekoa tai toisen ihmisen käyttäytymisen ymmärrystä vaativia tilanteita. Nouwen teki päätöksen jäädä kymmeneksi vuodeksi L`Archeen, jossa päivittäinen rutiini vaati runsaasti ymmärrystä toisen ihmisen käyttäytymistä kohtaan.⁷⁵

Yet, with much help and encouragement from the other assistants at the New House at Daybreak, Henri experienced a dramatic change of attitude. He began to understand his assignment to care for Adam as a gift and privilege.⁷⁶

Erilaiset emootiot näkyvät selvästi Nouwenin narratiivissa. Hän tuntee aluksi vastenmielisyyttä hoitotyötään kohtaan. Adamia hoitaessa hän tuntee itsensä kömpelöksi, ja kysyy itseltään ja Jumalalta, miksi minä teen juuri tätä. Emootiot muuttuvat myöhemmin iloksi ja kiitollisuudeksi. Moschella on nostanut emootiot keskiöön pastoraaliteologian kohtaamisissa. Hän näkee emootioiden olevan osana kehoallista kokemusta, joita on mahdollista tutkia usealla eri tasolla. Hänen ajatustensa perusteella fyysisen kehon lisäksi ihmisen tunnemaailma on osana kehoallista kokemusta. Mochellan mukaan tämä näkyy siinä, että osana kehoallista kokemusta ovat tunteiden fyysinen ja kognitiivinen osa-alue. Muistot emootioista ovat talletettuina ihmisten muistiin aivoissa. Aivoissa sijaitsevan limbisen järjestelmän toiminnan aktiivisuuden avulla yksilö vaikuttaa toisiin ihmisiin, ja toiset ihmiset vaikuttavat yksilöön.⁷⁷

Emotions have an element of valuation in them, the form of cognition. This cognition may be implicit or unconscious; you can feel joy before you know it. But the behind the emotion is an assessment that something or someone is good, wonderful or fine, and that this matters to you.⁷⁸

Narratiivi kuvaa osuvasti emootioiden ja kehoallisuuden yhteyttä. Filosofian professori Michelle Maise painottaa kehoallisuutta emootioiden kokemisessa. Hänen mukaansa emootiot sisältävät kehoalliset muutokset, tuntemukset ja ajatukset. Maise näkee emootiot sellaisena, jotka kuvaavat, sitä mistä ihmiset välittävät, ja mille he antavat merkityksen. Mochellan ja Maisen ajattelussa on yhteneväisyyksiä, sillä he molemmat nostavat tutkimuksessaan esiin emootioiden merkityksen, kehoallisuuden ja kognitiivisuuden välisen yhteyden.⁷⁹

Nouwenin kertomuksessa nousevat esille kärsimys ja ilo, mutta hän ei kuitenkaan aseta niitä vastakkain, vaan hänen ajatuksensa mukaan ne ovat toisiinsa yhteen kietoutuneita.

⁷⁴ Moschella 2016, 72; Cooper-White 2011, 220.

⁷⁵ Moschella 2016, 81–82; Maise 2010, 50–52, 64, 237.

⁷⁶ Moschella 2016, 81–83.

⁷⁷ Moschella 2016, 25–28, 31, 78–85.

⁷⁸ Moschella 2016, 25–26.

⁷⁹ Moschella 2016, 25–28, 31; Maise 2010, 50–52, 64, 237.

Hänen näkemyksensä mukaan ilo ja suru eivät ole kaksi erillistä kokemusta, kuten eivät ole elämä ja kuolemakaan. Nouwen yhdisti ilon Jumalan läsnä oloon, hyvyyteen ja rakkauteen. Hänen mukaansa Jumalan rakkaus kuuluu jokaiselle ihmiselle. Moschellan ilon määritelmä rakentuu myös Nouwenin näkemykselle siitä, etteivät ilo ja kärsimys sulje toisiaan pois.⁸⁰

Perhaps it is because suffering is such an enormous part of human life that deep joy simply must reckon with deep pain. This suggestion does not take anything away from simpler experiences of joy such as a momentary feeling of uplift or a young child's full-hearted delight.⁸¹

Pastoraaliteologian professorin Bonnie Miller-McLemore näkee Mochellan tavoin kehollisuuden merkityksen. Hänen mukaansa fyysinen keho sisältää myös ajatukset ja tiedot. Siksi hän haluaa päästä eroon dualistisesta jaottelusta sielun ja ruumiin välillä. Vaikuttaisi siltä, että Miller-McLemore on samaa mieltä Mochellan kanssa siitä, että kehoon liittyvät myös tunteet ja intohimot, eikä kognitiivisia prosesseja ole mahdollista erottaa kehollisista kokemuksista. Lisäksi hän ihmettelee pastoraaliteologian näkemystä, joka siirtää kehollisuuden syrjään teologisesta tutkimuksesta. Tutkijat Donald Capps, Nathan Carlin ja Robert Dykstra ovat myös nostaneet kehollisuuden sielun rinnalle keskustelussa pastoraaliteologian uusista suuntauksista.⁸²

Hintsalan mukaan kehollisuuden määritelmä sisältää ajatuksen, jonka mukaan sielu ja keho yhdessä tekevät ihmisestä kokonaisen. Tämä näkemys poikkeaa aiemmasta valistuksen ajan jälkeen syntyneestä ajattelutavasta, jonka mukaan mieli ja henki ovat arvokkaampia tai kehon yläpuolella arvoasteikolla sijaitsevia. Kehollisuuden määritelmän ulkopuolelle eivät jää myöskään seksuaalisuus tai sukupuoliuus. Kehollisuuteen liittyvät elementit ovat myös eletyssä uskossa läsnä.⁸³

4.2 Eletty uskonnollisuus Heidi Neumarkin narratiivissa

Moschellan kirjan narratiivissa, joka sijoittuu Bronxiin, esiin nousee eletty uskonnollisuus. Tämä arkisuutta huokuva narratiivi kertoo luterilaisen papin Heidi Neumarkin kokemuksista työssään Etelä-Bronxissa. Olosuhteet tehdä työtä eivät ole kaikista mairittelevimmat, eikä ympäristö ole houkuttelevin. Esimerkiksi kirkon edessä sijaitsee suuri jätevuori, johon roskaa kertyy päivittäin muista kaupungin osista. Uskonnollisten instituutioiden ulkopuolella on köyhyyden värittämä arkinen todellisuus.⁸⁴

⁸⁰ Moschella 2016;72, 78–81; Nouwen 1994.

⁸¹ Moschella 2016; 72.

⁸² Miller-McLemore 2013, 747–758; Capps, Carlin & Dykstra 2013, 545–547.

⁸³ Hintsala 2017, 23–28.

⁸⁴ Moschella 2016, 51–53.

Neumarkin kertomuksessa korostuu asetelma erilaisten instituutioiden ylläpitämään uskonnollisuuden ja eletyn uskonnollisuuden välillä. Hän kertoo esimerkin siitä, miten kirkon oviin tehtiin graffitimaalauksia joka yö, ja kuinka Neumark maalasi joka aamu piiloon näitä yöllisiä taideteoksia. Lopulta hän päätti muuttaa suhtautumistaan, ja hän palkkasi kirkolle taideopettajan opettamaan ja kannustamaan nuoria heidän taideharrastuksessaan.⁸⁵

Neumarkin narratiivi tuo esiin ihmiselämän arkisuutta. Edellä mainitut yölliset taideteokset, ja niiden maalaamiseen keskittyminen oli nuorille tärkeämpää kuin kirkon viralliset opit. Tämä narratiivi ilmentää Ruand Ganzevoortin ja Johan Roelandin määritelmää eletystä uskonnollisuudesta. Se on sellainen uskonnollisuuden ala, joka keskittyy siihen, mitä ihmiset tekevät mieluummin kuin noudattavat virallisia ja institutionaalisia uskonnollisia traditioita.⁸⁶

Eletty uskonnollisuus on tuttu käsite uskontososiologiasta, mutta se on yksi pastoraaliteologian uusimmista suuntauksista. Uskontososiologian professori Meredith McGuire kuvaa elettyä uskonnollisuutta aidoiksi kokemuksiksi, joita uskonnolliset ihmiset kokevat. Uskonnolliset ihmiset määrittelevät itse sen, mikä he kokevat hengelliseksi. McGuiren määritelmässä painotetaan ihmisten omaa hengellisyyttä ja uskonnollisuutta, joka erotetaan erilaisten instituutioiden määrittelemistä uskonnonharjoituksesta tai uskomuksista. Nämä ihmisten omat kokemukset eivät usein ole McGuiren mukaan linjassa virallisten oppien ja instituutioiden teologian kanssa.⁸⁷

Neumarkin narratiivista kumpuaa suurta surua, sillä arkisesta elämää varjostavat köyhyys ja väkivalta. Sisällönanalyysin pohjalta näyttää siltä, että tässä narratiivissa eletty uskonnollisuus kytkeytyy kontekstin huomioimiseen, rakkauteen ja ihmisten kohtaamiseen. Neumarkille ihmissuhteet näyttäytyvät voimavaroina, jotka auttavat heitä tekemään vaativaa työtä. McGuire kuvailee elettyä uskonnollisuutta uskonnollisten ihmisten aidoiksi kokemuksiksi. Mielestäni tämä ilmenee Neumarkin narratiivissa, jossa hän kertoo omista kokemuksistaan ja ympärillä olevan yhteisön arkisista tapahtumista. Toinen, McGuiren eletyn uskonnollisuuden elementeistä, ilmenee myös Neumarkin kertomuksessa, sillä se poikkeaa eri instituutioiden määrittelemistä uskomuksista. Neumarkin työtavat eroavat osittain virallisesta opista, hyvin tuloksin.⁸⁸

⁸⁵ Moschella 2016, 53.

⁸⁶ Ganzevoort & Roeland 2014, 91–93.

⁸⁷ McGuire 2008, 12.

⁸⁸ Moschella 2016, 52, 101–106, 110, 116–117, 121; McGuire 2008, 12.

Neumarkin kertomuksesta Bronxista löytyvät Nancy Tatom Ammermanin eletyn uskonnollisuuden piirteet. Ammerman täsmentää eletyn uskonnollisuuden määritelmää painottamalla sitä, että eletty uskonnollisuus voi tapahtua niin ihmisen yksityiselämässä kuin julkisesti. Neumarkin narratiivin tapahtumat tapahtuvat julkisesti kadulla tai kahdenkeskisissä kohtaamisissa kirkossa. Eletty uskonnollisuus voi toteutua päivittäisten rutiinien tai poikkeustilanteiden esimerkiksi kriisien keskellä. Ammerman nostaa määritelmään esiin eletyn uskonnollisuuden tutkimuksessa käytetyn työkalun, eli narratiivit. Kerronnallisten tarinoiden kautta ihmisten arkinen elämä on mahdollista kuvata.⁸⁹ Tämä toteutuu mainiosti Neumarkin kertomuksessa Bronxissa.

Tämä narratiivi yhdistää toisiinsa hienolla tavalla kärsimystä ja iloa. Neumarkin narratiivin kuvailussa korostuvat hänen kohtaamiensa ihmisten surua herättävät elämänhaasteet. Mutta hän ei jää kärsimyksen ja surun vangiksi, vaan hän pyrkii näkemään iloa ja toivoa sielläkin, missä se tuntuu mahdottomalta. Neumark on realisti. Hän ymmärtää sen tosiasian, ettei jokaisen henkilön tarina pääty välttämättä hyvin. Moschella korostaa ajatusta siitä, että vaikka jokaista elämäntarinaa ei seuraa onnellinen loppu, niin se ei tarkoita sitä, että kaikkien kohdalla elämäntarinat päättyisivät ainoastaan ikävästi. Sielunhoitajat näkevät usein enemmän elämän negatiivista puolta, ja sen vaarana on kyynisen asenteen kyllästävä ihminen.⁹⁰

Tutkija Talal Asadin mukaan kärsimys osoittaa todeksi ihmisen uskonnollisen identiteetin ja toimijuuden, koska ihmiselämään kuuluvaa kärsimystä pyritään selittämään ja hallitsemaan uskonnon kautta. Kärsimys muuttuu toimijuudeksi, eikä se ole enää seurausta toiminnasta.⁹¹

Moschellan mukaan Neumarkin ilon kokemus avaa ja painottaa ihmissuhteiden tärkeyttä ja samalla luo uutta yhteisöllisyyttä. Neumark uskaltaa astua ulos mukavuusalueeltaan, ja hän saa ”vastalahjaksi” etuoikeuden päästä osaksi toisen ihmisen elämäntarinaa.⁹²

Neumark’s gratitude comes not from skipping over the pain and suffering in this story, but from staying with this family and supporting their life-giving connections to each other through the ordeal. Note that she visited with and listened to each member of the family, including the children. Neumark says she found “life itself.” This sense of aliveness is a characteristic of joy as a spiritual path.⁹³ Neumark löytää iloa ihmisten kohtaamisista, mutta samalla sielunhoitajan vaativa työ uuvuttaa hänet. Työuupumus avaa Neumarkin huomaamaan, miten tärkeää on löytää iloa

⁸⁹ Ammerman 2013, 8-9; Ammerman 2007, 1-10.

⁹⁰ Moschella 2016, 51–65; Neumark 2003.

⁹¹ Asad 2003, 68-69.

⁹² Moschella 2016, 55, 65–69.

⁹³ Moschella 2016, 57.

arkipäivistä. Samalla hän oivaltaa myös sen, että pystyäkseen iloitsemaan, hän sielunhoitajana, tarvitsee myös oman tilan hengittää. Sielunhoitajan on omassa roolissaan pystyttävä ruokkimaan omaa hengellistä polkuaan, jotta hänellä olisi annettavaa avuntarvitsijoille.⁹⁴

Pastoral caregivers who witness a great deal of tragedy are susceptible to stress and then the possibility of falling into cynicism.⁹⁵

Eletty uskonnollisuus toteutuu mielestäni Heidi Neumarkin narratiivissa hänen uupueessaan. Työssä uupumisesta syntyy kriisitilanne, jonka purkamista varten Neumark tarvitsee omaan yksityiselämään uusia merkityksellisiä rituaaleja. Hän löytää iloa työhönsä laulamisen, kirjoittamisen ja ystävien tapaamisten kautta.⁹⁶

Tämä Neumarkin narratiivi korostaa yhteisöllisyyttä, jota hän löytää ihmisten kohtaamisesta epävirallisesti, ei hänen edustamansa instituution kautta. Ilon teologia ilmenee Neumarkin työssä siten, ettei hän jää kirkkoon sisälle odottelemaan mahdollisia vierailijoita, vaan hän itse astuu rohkeasti ulos tutustumaan naapuristoon ja seurakunnan jäseniin. Ulos astuminen on yksi tapa rohkaista kirkon johtoa katsomaan maailmaa laajemmassa mittakaavassa. Neumarkin hengellinen polku merkitsee sellaista käytännön teologiaa, joka tuottaa samalla myös iloa.⁹⁷

Neumarkin kertomuksessa kietoutuvat toisiinsa eletty uskonnollisuus ja arkisuus. Neumark kertoo tarinan miehestä Felipe, joka loukkaantui pahoin World Trade Centeriin kohdistuneissa iskuissa. Felipe oli niin pahoin palanut, ettei hänen vaimonsa Elba halunnut heidän kahden yhteisen lapsensa näkevän isäänsä sellaisessa kunnossa. Neumarkin mies, Gregorio, ehdotti, että Felipen ja Elban lapset tekisivät isälleen äänitteen, jonka avulla hän edes kuulisi lastensa äänet sairaalavuoteessa maatessaan. Äänitteistä Felipe pystyi kuulemaan heidän 10-vuotiaan poikansa äänen, kun hän lähetti isälleen rakastavia terveisiä. Haasteeksi muodostui perheen kuopuksen 5-vuotiaan tyttären pelko puhua mitään nauhoitteelle. Neumark keksi, että tyttö voisi laulaa isälleen. Tätä äänitettä Neumark soitti Felipelle sairaalassa päivittäin, samalla kun hän rukoili ja luki psalmeja miehen sairasvuoteen vierellä. Felipe myöhemmin parantui, ja Neumark uskoi, että lasten äänten kuuleminen auttoi häntä toipumaan.⁹⁸

Konkreettisesti ilo, arkisuus ja uskonnollisuus näkyvät Neumarkin narratiivissa tarinana edullisten asuntojen rakentamisena Bronxissa. Tämä suuri ponnistus toteutui paikallisten

⁹⁴ Moschella 2016, 51–65.

⁹⁵ Moschella 2016, 65.

⁹⁶ Moschella 2016, 63–66; Ganzevoort & Roeland 2014, 100–101.

⁹⁷ Moschella 2016, 67–69, 125–129.

⁹⁸ Moschella 2016, 56–57.

seurakuntien yhteistyönä, huolimatta seurakuntien erilaisista uskontotraditioista.

Rakennusprojektin onnistuminen innosti kirkkoa ja sen jäseniä myös poliittiseen aktiivisuuteen, joka johti koulujen uudelleenrakentamiseen.⁹⁹

This enormous undertaking was supported by generous interest-free loans from the Evangelical Lutheran Church in America, Roman Catholic churches, two Episcopal churches, and numerous other ecumenical contributors. Without this collaboration, these life-giving spaces would not exist.¹⁰⁰

Neumarkin narratiivissa elettyä uskonnollisuutta ilmentävät edullisten asuntojen

rakentaminen ja Neumarkin tapa olla osa yhteisöä päivittäisessä vuorovaikutuksessa ilman virallista institutionaalista oppia tai teologiaa. Hänelle ilo merkitsi alueella asuvien ihmisten elinolojen kohentamista, ja ihmisten kohtaamisia. Neumarkille jokainen kohtaaminen oli tärkeä. Lisäksi Neumarkin narratiivi osoittaa myös läsnäolon merkityksellisyyden ihmiselämässä.¹⁰¹

Heidi Neumarkin narratiivista nousee esiin eletty uskonnollisuus. Käytännöllisen teologian professorin Ruard Ganzevoortin ja tohtori Johan Roelandin artikkeli kuvailee eletyn uskonnollisuuden samalla tavoin kuin Meredith McGuire. Ganzevoortin ja Roelandin mukaan eletyssä uskonnollisuudessa on kyse sellaisesta toiminnasta, jota ihmiset mielellään tekevät ilman, että siihen liittyy institutionaalisia uskonnollisia perinteitä. McGuiren eletyn uskonnollisuuden määritelmässä painottuu uskonnollisten ihmisten oma kokemus hengellisyydestä.¹⁰²

Neumarkin narratiivista löytyy kuvauksia, joista löytyy hengellisiä merkityksiä. Hengellisiä merkityksiä täynnä voivat olla alapuolella kuvatut tilanteet, joissa poikansa menettänyt äiti pesee lapsensa verta kadulta tai nuori, joka maalaa seinämaalausta kirkon oviin. Nopeasti, ulkopuolisin silmin katsottuna, kadun peseminen tai maalaaminen eivät vaikuta merkitykselliseltä toiminnalta, mutta niiden taustalla on henkilökohtaisia merkityksiä.

¹⁰³

Her theology is incarnational: God is here in the Bronx, mixed up with people who live on the margins of status and power. God is with the woman whose son has just been killed, who is lovingly washing his blood off the street, and with the youth who are painting bright murals on the church's heavy, old doors.¹⁰⁴

Suvi-Maria Saarelainen täydentää McGuiren aiempaa määritelmää lisäämällä siihen ihmisten kaipauksen, johonkin muuhun hengelliseen ns. tavallisen uskonnollisuuden lisäksi. Ihmiset tavoittelevat rituaaleja, jotka koskettavat henkilökohtaisesti. Ganzevoortin ja Roelandin määritelmän mukaan rituaali voi olla esimerkiksi puutarhanhoitoa, jonka kautta ihminen

⁹⁹ Moschella 2016, 60–62.

¹⁰⁰ Moschella 2016, 61.

¹⁰¹ Moschella 2016, 60–62;

¹⁰² Ganzevoort & Roeland 2014, 91–101; McGuire 2008, 12.

¹⁰³ Moschella 2016, 53–54.

¹⁰⁴ Moschella 2016, 53–54.

kokee pyhää tai saa ohjausta kysymyksiin elämästä ja kuolemasta. Elettyä uskonnollisuuden kokemusta ei pidä väheksyä, vaikka se ei ulospäin näyttäisi merkitykselliseltä, niin se saattaa olla ihmiselle itselleen täynnä hengellisiä merkityksiä.¹⁰⁵

Jane F. Maynard, Mary Clark Moschella ja Leonard Hummel ovat eletyn uskonnollisuuden määrittelyssä hyvin samoilla linjoilla edellä mainittujen tutkijoiden kanssa. He nostavat määritelmässään lisäksi esiin huolen instituutioiden, kuten kirkon, roolista uskonnollisuudessa. Lisäksi he pohtivat sitä, jos eletty uskonnollisuus on ei-asiantuntijoiden, maallikoiden kokemaa hengellisyyttä, niin miten instituutioiden tarjoaman uskonnollisuuden ja hengellisyyden käy.¹⁰⁶

4.3 Myötätunto Gregory Boylen narratiivissa

Katolisen kirkon pappi ja Homeboy Industries:n perustaja Gregory Boyle painottaa kertomuksessaan myötätunnon ja yhteisöllisyyden voimaa. Boylen narratiivi kuvaa hänen kokemustaan Boliviassa. Boyle on matkalla sunnuntaimessuun Tiranissa. Kävelymatkansa aikana hän muistaa unohtaneensa espanjankielisen messukirjansa majapaikkaansa. Messukirjan unohtuminen aiheuttaa hänessä huolen siitä, kuinka hän selviytyy espanjankielisestä messusta. Samalla hän kokee unohduksensa vuoksi olevansa maailman huonoin pappi. Ikävien ajatusten valtaamana Boyle jatkaa matkaansa. Hetkeä myöhemmin häntä vastaan kävelee mies, joka on viemässä kukkia myytäväksi markkinoille. Heidän kohdatessaan tämä vanhempi mies katsoo nuorta pappia, ja kiittää tätä hymyillen. Ennen kuin Boyle ehtii sanoa mitään, mies kaivaa takin taskustaan erivärisiä ruusunterälehtiä ja pudottaa niitä hänen päähänsä useita kertoja. Hän jää seisomaan paikoilleen, ja on hyvin liikuttunut miehen ystävällisestä eleestä.¹⁰⁷

The elderly campesino, eyes full of love, saying thank you with all that he had. This is what God is like, Boyle claims, not harsh and judging and disappointed in us, but warm and lavish, well pleased in the very sight of us.¹⁰⁸

Gregory Boylen teologia tuntuu narratiivin mukaan rakentuvan sille, että hän saa olla vuorovaikutuksessa ihmisten kanssa. Hänelle ilo Jumalassa ei ole ansaitsemalla saatua, vaan jotain sellaista, joka on ihmisen itse löydettävissä. Boyle ei tee jakoa tai erottele ihmisiä vähempiosaiin, heihin, tai parempiosaisiin, meihin.¹⁰⁹

¹⁰⁵ Saarelainen 2016, 69-72; Ganzevoort & Roeland 2014, 100-101.

¹⁰⁶ Maynard, Moschella & Hummel 2010, 11-12.

¹⁰⁷ Moschella 2016, 93-94.

¹⁰⁸ Moschella 2016, 94.

¹⁰⁹ Moschella 2016, 93-113.

Bolivian tapahtumien jälkeen Boyle muuttaa Los Angelesiin, jossa hän keskittyy jenginuoriin. Boylen tehtävänä oli perustaa vaihtoehtoinen koulu nuorille, jotka oman käyttäytymisen tai rikostaustansa vuoksi eivät käyneet paikallisessa koulussa. Hänen toimenkuvansa laajeni, ja hänestä tuli ihminen, johon kodittomat ja vankilasta päässeet nuoret uskalsivat luottaa.¹¹⁰

Noticing the particularly complex challenges that these young men (and some young women) faced upon leaving prison, especially in finding and keeping employment, in 1988 Boyle helped to found Jobs for a Future.¹¹¹ Boylen narratiivi kuvaa yhteisöllisyyttä, sillä hän ei korosta tapaamiensa kodittomien

kokemaa sääliä, häpeää tai muita negatiivisia emotioita. Vaan hän suuntaa katseensa heidän tarpeeseensa saada rakkautta ja hyväksyntää. Boyle tarjoaa omalla käytöksellään mahdollisuutta toisenlaiseen ja toiveikkaampaan tarinaan. Hän tarjoaa mahdollisuutta iloon, joka koetaan sydämessä. Boyle pyrkii rikkomaan kodittomien lasten yhä toistuvan uskomuksen siitä, etteivät he ole rakastettuja tai sen, että heillä ei olisi arvoa. Konkreettinen esimerkki tästä on alapuolella oleva kertomus entisestä kodittomasta katupojasta, jonka elämässä on tapahtunut käänne parempaan suuntaan. Hän on pystynyt rikkomaan lapsuudestaan saamansa mallin väkivaltaisesta perhe-elämästä ja elämän keskittymisestä kadulle. Speedy on kiinni työelämässä, ja hän nauttii tavallisesta elämästään vastuullisena perheenisänä ja aviomiehenä.¹¹²

Boyle tells the story of a young man, Speedy, who had left gang life, married, and moved away from the projects for a better job. Back in town to visit, Speedy describes to Boyle how much he enjoys sitting at home on a Saturday morning while his children take turns reading a Harry Potter book out loud. Boyle is amazed, filled with wonder. He knows Speedy's background, the deprivation he had suffered in his own family life. Boyle holds up a mirror so that Speedy can see how far he has come.¹¹³

Boylen narratiivissa on vahvasti ilon lisäksi näkyvillä myös suru ja kärsimys. Ilo näyttäytyy Boylen kertomuksessa surun ja menetyksen kautta. Boylen tarinassa iloon sisältyy aina myös suru tai menetys. Hänen mukaansa syvimmissä ilossa on aina mukana surua, ja suuresta surusta löytyy myös iloa.¹¹⁴

Tässä narratiivissa yhteisöllisyyden lisäksi nousee esiin myötätunto. Boylen mukaan myötätunto ei ole empatiaa tai sympatiaa, vaan yhdessä olemista tai seisomista muiden rinnalla. Boylen tapauksessa vierellä seisominen tarkoittaa marginaalissa olevien ihmisten kanssa kulkemista. Suhde on tasa-arvoinen ihmissuhde, eikä auttajan ja autettavan välinen ihmissuhde.¹¹⁵

True kinship, according to Boyle, does away with the distance between “us” and “them.”¹¹⁶

¹¹⁰ Moschella 2016, 94-95.

¹¹¹ Moschella 2016, 95.

¹¹² Moschella 2016, 93-113.

¹¹³ Moschella 2016, 105.

¹¹⁴ Moschella 2016, 96-97.

¹¹⁵ Moschella 2016, 96-97; Boyle 2010, 66-67, 72-77, 103.

¹¹⁶ Moschella 2016, 99.

Myötätuntoa on tutkittu useilla tieteenaloilla kuten lääketieteessä, teologiassa, psykologian ja sosiologian parissa. Tutkimusten perusteella voidaan sanoa, että myötätunnolla on positiivisia vaikutuksia ihmisen hyvinvointiin, tunteisiin ja vastavuoroisesti myötätuntoa vaativien tekojen lisääntymiseen.¹¹⁷

Boylen kertomuksessa olevalla myötätunnon määritelmällä näyttää olevan yhteneväisyyksiä muiden tutkijoiden määritelmien kanssa. Myötätunto vaikuttaa olevan Boylen narratiivissa olevan se motiivi, jonka avulla hän jaksaa toivottomaltakin tuntuvia tilanteita ja työpäiviä. Myös Mervyn Forst ja Michael Ure ovat esittäneet, että myötätunto on motiivi, jonka avulla yksilö pystyy huolehtimaan muista ja kunnioittamaan muita.¹¹⁸

Boyle himself is hardly immune to the shock of grief and anger that arises when he is called to the scene of another gang-related shooting. He relates the agony of seeing “kids I love killed by kids I love.”¹¹⁹ Tämän narratiivin käsitys myötätunnosta omaa samankaltaisia piirteitä Eric J. Cassellin ajatuksien kanssa. Boyle pyrkii työssään ja kadulla asuvien jengiläisten kohtaamisissa Cassellin määritelmän mukaiseen myötätunnon tilaan, jossa samastutaan toisen ihmisen tilanteeseen. Lisäksi Boyle tunnistaa oman kokemuksensa perusteella sen, että myötätunnon kokeminen ei riipu kulttuurista tai kansalaisuudesta. Hän on kokenut myötätuntoa niin Boliviassa kuin Los Angelesissäkin. Samaan päätelmään on päätenyt Cassell. Hänen mukaansa myötätunto on jotain sellaista ihmiselle yhteistä, joka voidaan kokea ja tunnistaa riippumatta yksilön kulttuurista tai kansalaisuudesta. Myötätunto merkitsee Cassellin määritelmän mukaisesti myös Boylelle tunnetta, joka on yhteisöllinen ja sosiaalinen.¹²⁰

Boylen narratiivissaan kuvaamaa myötätunnon kokemus vaikuttaa osuvan yhteen Frank Martelan ja Anne Birgitta Pessin myötätunnon määritelmien kanssa. Martela ja Pessi määrittelevät myötätunnon koostuvan tietoisuudesta, tunteista ja teoista, joilla niitä ilmaistaan. Boyle kuvaa narratiivissaan avoimesti omia tunteitaan ja tekojaan. Hänen tunteensa vaihtelevat kärsimyksestä iloon.¹²¹

How much greater is the God we have than the one we think we have,” he writes. “More than anything else, the truth of God seems to be about a joy that is a foreigner to disappointment and disapproval...”¹²² Boylen narratiivissa nousee esiin toinen myötätunnon elementti, joka löytyy myös Pessin ja Martelan määritelmästä. He määrittelevät myötätunnon elämiseksi toisen ihmisen kärsimyksissä. Boylen mukaan myötätunto on juuri toisen ihmisen vierellä kulkemista. Autettavan ja auttajan välinen suhde on tasa-arvoinen.¹²³

¹¹⁷ Pessi, 2014; Lilius, Worline, Maitlis, Kanov, Dutton & Frost, 2008.

¹¹⁸ Ure & Frost 2013, 1–18.

¹¹⁹ Moschella 2016, 97; Boyle 2010, 66.

¹²⁰ Moschella 2016, 93–99; Cassell 2002, 434–437.

¹²¹ Pessi & Martela 2017, 17; Moschella 2016, 93–113; Cassell 2002, 440–441.

¹²² Moschella 2016, 94; Boyle 2010, 26, 38–39.

¹²³ Pessi & Martela 2017, 14; Moschella 96–97; Boyle 2010, 66–67, 72–77, 103.

Ilo ilmenee Boylen narratiivissa kärsimyksenkin keskellä. Hän uskoo iloon ja ihmeeseen huolimatta siitä, että ympärillä ihmisiä kuolee ja kärsimys on alati läsnä. Yksi syy Boylelle ilon löytämiseen kärsimyksestä saattaa olla se, että hän uskoo vakaasti ehdottoman rakkauden olevan Jumalan lahja. Lisäksi Boylen uskoa iloon vahvistaa se, että hän on itse saanut osakseen ehdotonta rakkautta. Tässä narratiivissa ilmenee ajatus siitä, että ilon teologian taustalla saattaisi olla kokemus rakastamisesta ja rakastettuna olemisesta. Nämä kokemukset antavat tunteen, että itse on rakastamisen arvoinen.¹²⁴

As one boy lay dying of a gunshot wound in a hospital, Clever, his old sworn enemy, came to visit and offered to give his own blood to save him. Overcome with tears, Clever asserts, "He... was... not... my... enemy. He was my friend. We... worked together."¹²⁵

Narratiivin esittämät ajatukset ilosta näkyvät Martelan ja Pessin myötätunnon käsitteen määrittelyssä. He eivät tarkoita myötätunnolla pelkästään kärsimyksissä toisen mukana elämistä, vaan myös elämistä ilonaiheiden keskellä. Näiden tutkijoiden määritelmä kuvaa osuvasti sitä, miten narratiivin mukaan Boyle tunsi myötätuntoa ympärillä olevia ihmisiä kohtaan. Samalla hän opetti omalla käytöksellään myötätuntoa ja sen merkitystä ympärillä oleville kodittomille nuorille. Boylen myötätunto sisälsi tämän hetken lisäksi myös vahvan suuntautumisen tulevaisuuteen toivon kautta.¹²⁶

Now, instead of gunshot, the voice of mirth and gladness is heard in the land. The youth of the community are telling their own stories, new and hopeful stories that are undergirded by a loving, reliable, and joyful faithbased community.¹²⁷

Boylen narratiivin käsitystä myötätunnosta voi ajatella peilinä. Boylen rooli on työssään toimia positiivisena peilinä kodittomille katunuorille. Tämän roolin avulla hän pystyy opettamaan myötätunnon kokemista ja toisen ihmisen asemaan asettumista. Konkreettisesti tämä tapahtui perustamalla Homeboy Industries:n. Se on vuonna 2001 perustettu ohjelma syrjäytyneille nuorille, joka pyrkii auttamaan heitä pois kadulta mielekkäämmän toiminnan pariin Los Angelesissa.¹²⁸

Positiivisena peilinä toiminen näkyy yrityksen työssä. Tässä yrityksessä entiset viholliset kadulta tekevät työtä rinta rinnan. Tällä tavalla Boyle opettaa heille, että elämällä on muutakin tarjottavaa kuin väkivalta. Boyle toimii positiivisena peilinä, joka osoittaa, että elämän mielekkyys on mahdollista kokea työssä onnistumisen ja yhdessä työskentelyn kautta. Työnteon lisäksi päivittäiset kohtaamiset vahvistavat nuoren hengellistä ja emotionaalista kasvua aikuiseksi.¹²⁹

¹²⁴ Moschella 2016, 117-119.

¹²⁵ Moschella 2016, 100.

¹²⁶ Martela & Pessi 2017, 14; Moschella 2016, 104-105.

¹²⁷ Moschella 2016, 113.

¹²⁸ Moschella 2016, 100, 110-112.

¹²⁹ Moschella 2016, 100, 106, 110-112.

As one boy lay dying of a gunshot wound in a hospital, Clever, his old sworn enemy, came to visit and offered to give his own blood to save him. Overcome with tears, Clever asserts, "He... was... not... my... enemy. He was my friend. We... worked together."¹³⁰

Narratiivista ilmenee luottamus ja toivo tulevaisuuteen. Boyle on työntekemisen kautta vahvistanut nuoria kiinnittymään arkeen ja yhteiskuntaan. Hänen oma roolinsa myönteisenä peilinä on kasvattanut yhteisöön aktiivisia johtajia Boylen rinnalle. Nuorista itsestään on tullut myös positiivisia myötätunnon peilejä muille.¹³¹

4.4 Oikeudenmukaisuus ilon teologian elementtinä

4.4.1 Paul Farmerin sosiaalinen oikeudenmukaisuus

Paul Farmeria ja Pauli Murrayta kuvaavat narratiivit, Moschellan kirjassa, keskittyvät oikeudenmukaisuuteen osana ilon teologiaa. Paul Farmer on infektiosairauksien erikoislääkäri, Harvadin yliopiston professori ja yksi Partners in Health-organisaation perustajista. Hänen ajattelussaan oikeudenmukaisuus näkyy pyrkimyksenä köyhyyden lievittämiseen. Farmer painottaa sitä, että sosiaalinen oikeudenmukaisuus on avain köyhyydestä parantumiseen ja hyvinvoinnin lisäämiseen.¹³²

Farmer feels that the poorest people deserve beautiful spaces and top-level medical care.¹³³

Paul Farmer ei ole teologi, mutta hänen teologisessa ajattelussa vaikuttaa ilmenevän vapautuksen teologia. Partners in Health-organisaation pyrkimyksenä on luoda tasavertainen kumppanuussuhde potilaiden ja työntekijöiden välille. Konkreettisesti tämä näkyy niin fyysisenä kuin psyykkisenä läheisyytenä. Auttaminen ja vierellä kulkeminen eivät tarkoita samaa.¹³⁴

Paul Farmerin teologia näyttää olevan sellaista, jossa Jumalan hyvyys on tarkoitettu kaikille ihmisille. Hänen mukaansa konkreettisen ja aktiivisen toiminnan kautta köyhimmillekin alueille on mahdollista tuoda toiveikkuutta ja hyvinvointia. Farmerin visio on tuoda hyvinvointia koko maailmaan Partners in Health-organisaation avulla. Organisaation perusajatuksena on kohdella jokaista potilasta tasa-arvoisesti, siten kuin hän olisi oma perheenjäsen, huolimatta potilaan maksukyvyistä. Farmerille ilo syntyy siitä, kun ihmiset voivat hyvin, ja hänellä on mahdollisuus auttaa heitä.¹³⁵

Farmer says that for nurses and doctors, there is joy in being able to do something about the suffering.¹³⁶

¹³⁰ Moschella 2016, 100.

¹³¹ Moschella 2016, 93–113.

¹³² Moschella 2016, 190–191, 212–213.

¹³³ Moschella 2016, 209.

¹³⁴ Moschella 2016, 197–198, 200, 204, 209–210; Guetiérrez 2013, 152.

¹³⁵ Moschella 2016, 190–191, 195–197, 214–215.

¹³⁶ Moschella 2016, 213–214.

Oikeudenmukaisuus on ilmiö, jonka voi jakaa useisiin erilaisiin tutkimuskohteisiin. Sosiaalinen oikeudenmukaisuus on yksi näistä oikeudenmukaisuuden alakäsitteistä. Sen tutkimuskohteet liittyvät vapauteen, hyvinvointivaltioon ja kansalaisoikeuksiin. Sosiaalisella oikeudenmukaisuudella on tärkeä rooli vapautuksen teologiassa, joka on yksi merkittävimpiä teologisia suuntauksia maailmassa. Vapautuksen teologian keskiössä on ajatus, jonka mukaan teologiassa asetetaan etusijalle köyhät ja sorretut. Käytännön työn merkitys korostuu vapautuksen teologiassa. Se nostaa esiin eettiset kysymykset, joista yksilöllä on kokemusta. Nämä kokemukset liittyvät usein köyhyyteen tai epäoikeudenmukaisuuteen.¹³⁷

Köyhien ei ole tarkoitus olla ainoastaan passiivisia auttamisen kohteita, vaan aktiivisia toimijoita itsekkin. Vierellä kulkeminen vaatii tasavertaista suhtautumista, myötätunnon osoittamista ja jakamista niin ilon kuin surun hetkelläkin. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että paikallisten äänet kuullaan ja heidän oppimaansa hyödynnetään. Tällä näkökulmalla on yhtymäkohtia vapautuksen teologian isänä pidetyn Gustavo Gutièrrezin ajatusten kanssa.¹³⁸

Latinalaisen vapautuksen teologian isäksi on kutsuttu perulaista katolista teologia nimeltään Gustavo Gutièrreziä. Hänen näkemyksensä mukaan vapautuksen teologian päämääränä on vapauttaa sorretut ihmiset. Gutièrrez kokee Jumalan köyhien Jumalana, sillä hänen mukaansa Jumala on kätkeytynä köyhiin ja sorrettuihin. Kirkon toiminnassa tärkeää on parantaa heikoimmassa olevien asemaa heidän omilla ehdoillaan.¹³⁹

Farmerille vierellä kulkeminen tarkoittaa konkreettisia toimia. Paikallisista ihmisistä koulutetaan avustajia terveydenhuoltoon esimerkiksi vastaanottamaan potilaita ja tekemään kotikäyntejä, jossa he tarkastavat, että lääkärin lääkemääräystä noudatetaan. Partners in Heath-organisaatio ei pysty yksin auttamaan kaikkia avuntarvitsijoita. Siksi organisaatio toimii myös paikkana, joka kerää lahjoituksia ja ammattitaitoista väkeä, ja välittää heitä eteenpäin uusiin projekteihin.¹⁴⁰

Vapautuksen teologia perustuu kristilliselle lähimmäisenrakkaudelle, jota toteutetaan hyvin konkreettisesti hengellisyyttä unohtamatta. Siinä korostuvat yhteiskunnallinen ulottuvuus, muutos ja tekeminen. Vapautuksen teologialle on ominaista eläminen ja vierellä kulkeminen köyhempien lähimmäisten kanssa, heitä arvostaen ja tukien siten, että heillä itsellään säilyy oikeus oman elämän hallintaan.¹⁴¹

¹³⁷ Sulander 2018, 16-17; Merrett 2004, 94-98; Vuola 1991, 5-6, 19-21.

¹³⁸ Moschella 2016, 193, 197-198, 200, 204, 209-210; Gutièrrez 2013, 152.

¹³⁹ Gutièrrez 2013, 317-318, 325-326; Vuola 1991, 64, 73, 88.

¹⁴⁰ Moschella 2016, 198-199.

¹⁴¹ Gutièrrez 2013, 156; Rowland 2007, 5; Vuola 1991, 15-29.

Paul Farmerin narratiivissa ilmenee oikeudenmukaisuuteen pyrkimisen lisäksi se, ettei hän halua unohtaa köyhyyden historiallista tai maantieteellistä taustaa. Hänen tarinassaan painottuu myös ihmisoikeudet, sillä Farmer pitää terveydenhoitoa yhtenä ihmisoikeuksien tärkeänä osana.¹⁴²

The joy that Farmer experiences in the direct practice of medicine as well as in his energetic efforts to bolster the delivery of healthcare to those who are poor is evident in his speeches and writings. His joy helps him consider the big picture of public health in new, imaginative, and hopeful ways.¹⁴³

Huolimatta näkemästään ja kokemastaan köyhyydestä tai kärsimyksestä Farmerin suhtautuminen elämään on toiveikasta ja tulevaisuuteen suuntautunutta. Hän löytää ihmeen ja elämän kauneutta esimerkiksi siinä, kun sairastunut poika tervehtyy lääkkeiden avulla. Farmer keskittyy ympäriltään löytyvään kauneuteen ja hyvään. Tätä hän kutsuu hengelliseksi oikeudenmukaisuudeksi. Farmer kokee toimivansa sosiaalisen oikeudenmukaisuuden puolesta, koska hän voi hyödyntää omaa ammattiaan muiden ihmisten hyväksi. Se tuo hänelle ilon.¹⁴⁴

4.4.2 Oikeudenmukaisuus Pauli Murrayn narratiivissa

Oikeudenmukaisuus nousee esille myös Moschellan esittämästä narratiivista, joka kuvaa Pauli Murrayn elämää. Murray kutsui itseään Amerikan ongelmalapseksi, koska hän ei voinut sietää sosiaalista epäoikeudenmukaisuutta millään tavalla. Murray ei ollut pelkästään pappi, vaan hän oli runoilija, kansalaisoikeusaktivisti, asianajaja, oikeustieteen professori, feministi ja kirjailija.¹⁴⁵

Anna Pauline Murray oli orjan ja orjan omistajan lapsi, jonka molemmat vanhemmat olivat kuolleet. Vanhempien kuoleman jälkeen Pauline-täti huolehti hänestä. Murrayn kohdalla oikeudenmukaisuuden ensisijaiset vaatimukset kohdistuvat hänen itseensä. Vähitellen yksilöllisen tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden saavuttaminen yhteiskunnassa alkoivat Murrayn esimerkin myötä vaikuttamaan myös muihinkin ihmisiin.¹⁴⁶

1930-luvun suuri taloudellinen taantuma jätti paljon ihmisiä työttömäksi mukaan lukien Murrayn. Tämä taantuma avasi Murrayn silmät näkemään yhteyden syrjinnän ja afroamerikkalaisen rodun välillä. Tästä sisuuntuneena Murray päätti pyrkiä Pohjois-

¹⁴² Moschella 2016, 201-206.

¹⁴³ Moschella 2016, 204.

¹⁴⁴ Moschella 2016, 206-208, 211-215.

¹⁴⁵ Moschella 2016, 159-162.

¹⁴⁶ Moschella 2016, 160-162.

Karoliinan yliopistoon. Murrayta ei hyväksytty yliopistoon opiskelemaan rotunsa ja ihonvärinsä vuoksi.¹⁴⁷

Nämä koettelemukset muuttivat Murrayn elämän suuntaa. Ilon kokemukset syntyivät Murraylle hankaluuksien keskellä saavutetuista pienistä edistysaskelista, kuten siitä, että hän uskalsi asettua epäoikeudenmukaisuutta vastaan kirjoittamalla runoja. Runoissaan hän toi julki kaikenlaisia emootioita. Runot olivat hänelle paikka, jossa purkaa raivoa ja tuskaa. Näistä kirjoituksista löytyy myös iloa, toivoa ja hänen unelmansa vapaudesta. Murray pystyy runoissaan iloitsemaan olemassa olostaan.¹⁴⁸

Murray kritisoi oman aikansa yhteiskuntaa kirjoituksillaan väkivallattomasti terävän kynän avulla. Hänen pyrkimyksensä oli kärsimyksen vähentäminen, ja hän onnistui työssään. Murraylle oikeudenmukaisuus merkitsi iloa, sillä oikeudenmukaisuus tuo mukanaan vapauden.¹⁴⁹

Without a doubt, the pen was Pauli Murray's strongest and most-used weapon in the battle for justice.¹⁵⁰ Pauli Murray eli koko elämänsä kahden eri rodun välissä. Hän oli vaaleaihoinen afroamerikkalainen, joka ei tuntunut sopivan kunnolla kumpaankaan rotukategoriaan. Vapautuksen teologian ajatuksia löytyy Murrayn ajattelutavasta, sillä hän ryhtyi konkreettiseen työhön muutoksessa, jota tarvittiin rotujen välisen tasa-arvon saavuttamisessa. Murray sai iloa julkisesta toiminnastaan, jossa hän toimi kirkollisten, lain ja poliittisten epäkohtien esille tuomisessa ja pyrkiessään niitä muuttamaan.¹⁵¹

By writing prolifically in many forms and venues, Murray expressed her incisive ideas, contributing to the public good.¹⁵² Sisällönanalyysistä nouseva oikeudenmukaisuus näkyy Murrayn narratiivissa siten, että hän löytää ilon kristinuskosta. Murraylle iloa tuotti Jumala, joka kokosi hänen persoonansa erilaiset palaset yhteen. Murray koki Jumalan oikeudenmukaisena, joka kohtelee kaikkia ihmisiä tasa-arvoisesti. Hänen ei tarvinnut enää kärsiä ihonvärinsä, sukupuolensa, sukupuoli-identiteettinsä ja seksuaalisen suuntautumisensa vuoksi Jumalan edessä.¹⁵³

She did not know what to make of her attraction to women, which caused her to suspect she was biologically male and to worry about her psychological health.¹⁵⁴ Juhani Sulander ja Kaisa Herne näkevät oikeudenmukaisuuden arvona, jonka tärkeys vaihtelee yksilöittäin. Siihen kuuluu myös useita arvoja, joita oikeudenmukaisuuden avulla

¹⁴⁷ Moschella 2016, 163.

¹⁴⁸ Moschella 2016, 164–165, 174.

¹⁴⁹ Moschella 2016, 187–189.

¹⁵⁰ Moschella 2016, 165.

¹⁵¹ Moschella 2016, 171–172, 179–180, 189.

¹⁵² Moschella 2016, 189.

¹⁵³ Moschella 2016, 162–167.

¹⁵⁴ Moschella 2016, 167.

toteutetaan tai, joita edellytetään oikeudenmukaisena jaon periaatteena. Tärkein näistä oikeudenmukaisuuden arvoista on tasa-arvo. Toinen tärkeä arvo, joka liittyy näkemyksiin oikeudenmukaisuudesta, on yksilön vapaus ja autonomisuus.¹⁵⁵

As Murray had anticipated, her appeal to the Harvard Law School faculty did not succeed. She later learned from other students that the faculty did vote seven for and seven against on her appeal, which gave her the satisfaction of knowing that she had raised the banner for women's equality in a sufficiently public way.¹⁵⁶ Murrayn ilon teologian määritelmässä korostuu vapauden teologian tavoin

oikeudenmukaisuus. Murraylla on vahva halu ja tahto toimia sekä muuttaa olemassa olevaa tilannetta. Murray taistelee rodun, sukupuoleen tai seksuaaliseen suuntautumiseen liittyvien piirteiden tasa-arvoisen aseman puolesta. Köyhyys ja epätasa-arvo nousevat hänen kertomuksessaan teologisiksi kysymyksiksi, jotka on olennainen piirre myös vapautuksen teologiassa.¹⁵⁷

Murray often found herself criticizing the leaders of the civil rights movement for excluding women from positions of leadership and criticizing feminist groups for failing to take into consideration the rights of poor and African American women.¹⁵⁸

Yksittäin henkilö on riippuvainen ympärillään olevista ryhmistä ja organisaatioista. Nämä vaikuttavat siihen, miten yksilö voi toteuttaa oikeudenmukaisena pitämiään arvoja. Yksilön subjektiivisesti kokema hyvä, ja hänen oikeanaan pitämät asiat kuuluvat olennaisesti hänen rooliinsa yhteisön jäsenenä. Oikeudenmukaisuus on yksilön kokemus, joka heijastuu muille ryhmän jäsenille ja muualle organisaatioon.¹⁵⁹

Murray's sense of family racial pride was supported by her Aunt Pauline's story. Pauline had light skin, as did her husband. But when her husband decided to move to the North to try to pass as white, Pauline refused to go along with him and deny her racial identity; she stayed in Durham.¹⁶⁰

Oikeudenmukaisuutta on tutkittu pitkään kognitiivisena ilmiönä. Nykyisin on vähitellen

yhdistetty ja opittu ymmärtämään tunteiden merkitys oikeudenmukaisuuden ja

epäoikeudenmukaisuuden yksilöllisessä kokemuksessa. Epäoikeudenmukaisuuden kokemus tuo yksilölle voimakkaita kielteisiä tunteita, kuten häpeää, syyllisyyttä ja suuttumusta.¹⁶¹

Murray characteristically took up her pen to convey her thoughts to her rector, Michael Allen, and the members of the vestry, arguing that discrimination on the basis of sex was no different from discrimination on the basis of race and that if one was wrong, the other was wrong too.¹⁶²

Pauli Murray reagoi omaan kokemukseensa epäoikeudenmukaisuudesta hyvin voimakkaasti.

Hän pyrki omalla toiminnallaan, oman koulutuksensa, ammattinsa, runojen ja kirjojensa

kautta muuttamaan vallalla olevia käsityksiä. Pauli Murrayn vahvuutena oli lisäksi se, ettei

¹⁵⁵ Sulander 2018, 27-28; Herne 2018, 197-202.

¹⁵⁶ Moschella 2016, 176.

¹⁵⁷ Moschella 2016, 202-203, 213.

¹⁵⁸ Moschella 2016, 183.

¹⁵⁹ Sulander 2018, 27-28.

¹⁶⁰ Moschella 2016, 180.

¹⁶¹ Sulander 2018, 29; Barclay, Skarlicki & Pugh 2005, 629-643.

¹⁶² Moschella 2016, 184.

hän ollut yksin. Häntä tutkivat niin perhe, romanttiset elämänkumppanit, kollegat, opettajat ja taloudelliset tukijat.¹⁶³

Tutkimuksen mukaan yksilö voi reagoida itse epäoikeudenmukaisuuteen kolmella eri tavalla. Hän voi reagoida aktiivisesti epäoikeudenmukaisuuden kokemukseen yrittämällä muuttaa asiaa tai tilannetta esimerkiksi keskustelun avulla. Passiivinen suhtautuminen merkitsee asiantilan hyväksymistä tai koettu väärä pyritään unohtamaan. Positiivisen reagoinnin kautta pyritään löytämään eri osapuolia tyydyttävä ratkaisu tilanteeseen.¹⁶⁴

Murrayta kannatteli vaikeuksien ja kärsimysten keskellä vahva usko Jumalan rakkauteen, joka on tarkoitettu jokaiselle ihmiselle ulkoisista ominaisuuksista huolimatta. Usko antoi Murraylle myös toiveikkuuden ja luottamuksen tulevaisuuteen vaikeuksien keskellä.¹⁶⁵

¹⁶³ Moschella 2016, 159-189.

¹⁶⁴ Sulander 2018, 29; Barclay, Skarlicki & Pugh 2005, 629-643.

¹⁶⁵ Moschella 2016, 188-189.

5 Johtopäätökset

Tavoitteenani oli tutkia mitä Mary Clark Moschella tarkoittaa ilon teologialla pastoraaliteologiassa kirjassaan "Caring for joy: narrative, theology, and practice".

Pastoraaliteologian suhtautuminen kärsiviin ihmisiin on ollut ja on yhä hyvin sensitiivistä. Kärsivää ihmistä lohdutetaan ja hänen suruunsa otetaan osaa, mutta vieressä kulkijan ei ole helppoa, eikä oikein soveliastakaan tuoda vaikeuksien keskellä esiin positiivisia emootioita kuten iloa. Pessimistisestä tavasta katsoa maailmaa on tullut yleisesti hyväksytty tapa, joka ei juurikaan kyseenalaisteta. Kyynisiä ja hieman vähätteleviä kommentteja saavat ne ihmiset, jotka uskaltavat etsiä iloa tai toiveikkuutta kärsimyksen keskellä.¹⁶⁶

Kirjassa olevat viisi narratiivia ilmentävät sitä, että juuri edellä kuvattuun ajattelutapaan Mary Clark Moschella haluaa tuoda muutosta kirjansa "Caring for joy: Narrative, Theology and Practice" avulla. Hän haluaa laajentaa käsitystämme siitä, mitä ilo on. Moschella määrittelee ilon emootioksi, joka ei ole pelkästään kuplivaa tunnetta vatsanpohjassa tai hetkellinen onnentunne, vaan paljon laajempi emotionaalinen kokemus. Moschella kokee ilon hengellisenä polkuna, joka sisältää sekä positiivisia että negatiivisia emootioita.¹⁶⁷

Laajemman ilon määritelmän lisäksi Moschella pyrkii tekemään tilaa ilolle pastoraaliteologiassa, väheksymättä muita emootioita. Tällä tavoin hän vaikuttaa luovan ilon teologian määritelmää kirjassaan esitettyjen narratiivien välityksellä. Moschella osoittaa narratiivien kautta sen, ettei ilo ole muista tunteista erillään oleva emootio, vaan se kuuluu surun ja kärsimyksen rinnalle ihmisen kokonaisvaltaisissa tunnekokemuksissa. Hän oivallisesti yhdistää ilon teologian narratiiveissaan sieluhuoitajien ja muuhun auttamistyöhön.¹⁶⁸

Moschella syventää ilon määritelmää, sillä hänen käsityksensä ilosta on kokonaisvaltaisempaa kuin pelkkä emootio. Iloon kuuluvat niin ajatukset, emootiot, sielu, ruumis ja jopa yhteisöllisyys. Moschella näkee ilon olevan osa välittämistä. Ilo avaa tietä kohti myötätuntoa ja yhteyttä Jumalaan ja lähimmäisiin. Hän painottaa sitä myös, ettei ilo ole ainoastaan vastapuoli surulle ja kärsimykselle. Suurimmankin surun keskellä on mahdollista kokea ja löytää pieniä ilonpilkahduksia.¹⁶⁹

¹⁶⁶ Moschella 2016.

¹⁶⁷ Moschella 2016, XII-XII, 28, 46

¹⁶⁸ Moschella 2016, XII-XII, 28, 46, 115, 131.

¹⁶⁹ Moschella 2015, 97-126.

Tein aineistolähtöisen sisällönanalyysin ja käsiteanalyysin Mary Clark Moschellan kirjassa oleviin eri henkilöitä kuvaaviin kertomuksiin. Sisällönanalyysissa ja käsiteanalyysissä esille tulleiden tulosten pohjalta pyrin määrittelemään ilmiötä nimeltään ilon teologia. Tutkimukseni aineistona käyttämä Moschellan kirja ei tarjoa yhtä ainoaa ja selkeää käsitystä, siitä mitä ilon teologialla tarkoitetaan.

Mary Clark Moschellan narratiiviset kertomukset ovat osoittaneet, kuinka laajasta käsitteestä on kyse, kun puhumme ilon teologiasta. Ilon teologian määrittelemineen on monimutkaista, koska siihen vaikuttaa liittyvän hyvin erilaisia piirteitä. Aineistoni pohjalta näyttää siltä, että Moschellan ilon teologian käsite pitää sisällään kehollisuuden, eletyn uskonnollisuuden, myötätunnon ja oikeudenmukaisuuden.

Kehollisuus nousi esiin Henri Nouwenin narratiivissa ilon teologiaa määrittelevänä piirteenä. Ilon teologia sisältää kehollisuuden, ja mahdollisuuden löytää ilon fyysisistä rajoituksista huolimatta. Moschella ei sulje pois kehollisuuteen liittyvää kärsimystä, vaan hän avoimesti myöntää sen olemassa olon. Kehollisuus näyttäytyi narratiivissa aluksi kärsimyksenä, eikä siitä löytynyt lainkaan iloa.¹⁷⁰

Kehollisuus, ilon teologian piirteenä, osoittaa sen, että iloon liittyy olennaisesti myös muita emootioita. Ilo näkyy narratiivissa kuvatuissa vuorovaikutukseen liittyvissä teoissa. Vähitellen kehollisuus muuttui kommunikaatiovälineeksi kahden ihmisen välille. Eksistentiaalisen merkityksen löytyminen kehollisuudesta muuttaa kärsimystä ilon suuntaan. Kehollisuus ei ole pelkästään kärsimystä, vaan sitä voidaan pitää myös siunattuna. Kehollisuuden kautta on mahdollista kokea myös iloa.¹⁷¹

Toinen ilon teologiaa määrittävä piirre on eletty uskonnollisuus. Heidi Neumarkista kertova narratiivi tuo ilon teologiaan eletyn uskonnollisuuden yhteisöllisyyden ja ihmisten kohtaamisten kautta. Eletyssä uskonnollisuudessa korostuu yhteisöllisyys, joka vaikuttaa siihen, miten ilo koetaan. Vaikeissakin olosuhteissa, ja jopa surunkin keskellä pyrkimys keskittyä ympärillään olevaan hyvään auttaa merkityksellisyyden löytämisessä. Merkityksellisyyden kautta on mahdollista löytää myös iloa. Merkityksellisyyden etsiminen ei tarkoita aina kirkon oppeja.¹⁷²

Ilon teologia näkyy Moschellan ajatuksen mukaisesti jokapäiväisessä elämässä Jumalan rakkaudessa ja hyvydessä. Tämä ilmenee ihmisessä itsessään hänen tavassaan välittää muista ihmisistä. Elettyyn uskonnollisuuteen liittyy myös kärsimys. Kärsimys voi olla

¹⁷⁰ Moschella 2016, 72-77, 82-85, 122-125.

¹⁷¹ Moschella, 122-125.

¹⁷² Moschella 2016, 52, 101-106, 110, 116-117, 121, 126-128, 131, 138-140.

henkilökohtaista, kuten sairaus tai, se voi liittyä ympärillä oleviin ihmisiin, joiden kokeman kivun silminnäkijänä toimii. Ilon teologian piirteet näkyvät siinä, miten hankalassakin tilanteessa osaa suhtautua muihin ja tukea heitä mahdollisuuksien mukaisesti.¹⁷³

Kolmas ilon teologiaa kuvaava piirre on myötätunto. Tämä piirre nousee esiin Gregory Boylen tarinassa, jossa hän on päivittäisen kuoleman, väkivallan ja kärsimyksen silminnäkijänä.¹⁷⁴ Myötätunnon lisäksi ilon teologiaan kuuluvat kaikenlaiset emootiot. Ilon teologia ei säästy elämän varjopuolilta, kuten surulta tai kärsimykseltä. Mutta ilon teologiaan sisältyy toivo paremmasta ja suuntautuminen tulevaisuuteen.

Myötätunto toimii peilinä, joka heijastaa positiivisia tunteita ihmisiin, jotka eivät ole kokeneet näitä emootioita aiemmin. Itse myötätuntoa osakseen saaneella ihmisellä on mahdollisuus toimia positiivisena peilinä, ja siirtää myötätunnon kokemista muihin ihmisiin. Myötätunto synnyttää iloa ja rakkautta. Lisäksi se antaa kokemuksen siitä, millaista on asettua toisen ihmisen asemaan. Ilon teologian taustalla vaikuttaisi olevan kokemus siitä, että on itse rakastanut tai on rakastamisen arvoinen.¹⁷⁵

Ilon teologia vaikuttaa olevan käytännön teologiaa, joka näkyy arjessa. Myötätunto nousee esiin vuorovaikutuksellisissa kohtaamisissa. Elämän mielekkyyden ja merkityksellisyyden löytäminen myötätuntoa huokuvien kohtaamisten kautta vaikuttaa kuvaavan ilon teologiaa. Myötätunto kumpuaa rakkaudesta, toisen vieressä kulkemisesta.

Oikeudenmukaisuuden ilon teologian määritelmään tuovat Paul Farmerin ja Pauli Murrayn narratiivit, joihin liittyvät olennaisesti positiiviset ja negatiiviset emootiot.¹⁷⁶ Oikeudenmukaisuus vaikuttaa ilmentävän ilon teologiaa kamppailulla paremman maailman puolesta. Se ilmenee kahdella erilaisella tavalla, joko henkilökohtaisella tasolla tai pyrkimyksenä parantaa toisten ihmisten asemaa.

Epäitsekkäs pyrkimys kohentaa muiden ihmisten kärsimystä aiheuttavia elinoloja liittyy ilon teologiaan ihmisoikeudet. Kristillinen lähimmäisenrakkaus antaa auttajalleen itselleen kokemuksia ilon emootiosta, kun vaikeissa olosuhteissa elävien ihmisten tilanne kohentuu. Auttaja kokee itsekkin mielihyvää auttamistyöstään. Tämä oikeudenmukaisuuden tapa ei pyri selvittämään kärsimysten syitä, vaan yhteisössä arjen toiminnan avulla tuo ilonpilkahduksia synkkyyden keskelle.¹⁷⁷

¹⁷³ Moschella 2016, 46, 60-62, 126-128, 131, 216-217.

¹⁷⁴ Moschella 2016, 93-98, 100.

¹⁷⁵ Moschella 2016, 93-98, 100, 117-119.

¹⁷⁶ Moschella 2016.

¹⁷⁷ Moschella 2016, 190-191, 195-197, 214-215, 220

Oikeudenmukaisuus voi ilmentää ilon teologiaa myös yksilötasolla. Henkilökohtainen taistelu oikeudenmukaisemman maailman puolesta käydään silloin, kun yksilön ominaisuudet eivät tunnu sopivan yhteen yhteiskunnassa vallitsevien normien ja ajattelutapojen kanssa. Henkilökohtaisessa kamppailussa oikeudenmukaisuuden puolesta ilon teologia näkyy vahvana luottamuksena Jumalaan. Jumalaa ei ole pidä syyllisenä yksilön kokemaan epäoikeudenmukaisuuteen, vaan Jumalan koetaan olevan tasa-arvoinen kaikkia ihmisiä kohtaan.¹⁷⁸

Moschellan ilon teologian käsitykseen näyttää kehollisuuden, eletyn uskonnollisuuden, myötätunnon ja oikeudenmukaisuuden lisäksi kuuluvan myös kärsimys. Moschellan perusajatus on se, että kärsimystä ei kuitenkaan voi sulkea pois ilon teologiasta. Kärsimys kuuluu ilon teologiaan, vaikka se vaikuttaa ilmenevän eri tavoin. Kärsimys saattaa johtua henkilökohtaisista ominaisuuksista tai silminnäkijänä toimisena muiden ihmisten kärsimysten keskellä. Moschellan ilon teologian käsite painottaa sitä, että kärsimyksestä huolimatta on toivoa ja uskoa tulevaisuuteen.¹⁷⁹

Moschellan ilon teologia kuvaava piirre on se, että se vaikuttaa olevan käytännön teologiaa, joka näkyy ihmisten arjessa tai pyrkimyksessä muuttaa sitä. Ilon teologian pyrkimyksenä tuntuu olevan tavoite saada ihmiset kukoistamaan. Kukoistus ei tarkoita pelkästään autettavia ihmisiä, vaan myös auttajia.¹⁸⁰

Moschellalle tärkeää on ihmisen omasta ”olemassa olosta” iloitseminen. Tämä näkyy hänen käsityksensä mukaan kolmella tavalla. Meidän ihmisten ei tarvitse taistella ollaksemme jotain muuta kuin olemme. Meidät on tarkoitettu olemaan juuri tällaisia, omine erikoisuuksineen. Me ihmiset emme ole täydellisiä tai valmiita. Ihmisten ihmisyyys auttaa ymmärtämään kärsimystä ja iloa paremmin osana arkipäiväistä elämää. Kärsimyksenkin hetkellä on mahdollista nähdä rakkautta ja kauneutta. Samalla ihmisen kokemat erilaiset emootiot auttavat toipumisprosessissa.¹⁸¹

Moschellan mukaan ilon teologiaan vaikuttaa sisältyvän kaikenlaiset emootiot. Hän myöntää avoimesti, että ilo on jotain uutta pastoraaliteologiassa ja konkreettisessa sielunhoidossa. Sielunhoitajia ei ole koulutettu käsittelemään iloa, vaan surua, tuskaa ja sairautta. Ilon kokeminen kohtaamisissa ei kuitenkaan tarkoita sitä, että muut emootiot

¹⁷⁸ Moschella 2016, 218-219.

¹⁷⁹ Moschella 2016.

¹⁸⁰ Moschella 2016, 133–137, 220-224.

¹⁸¹ Moschella 2016, 133–137, 220-224.

työnnettäisiin syrjään, vaan kaikki emootioita voidaan tuntea ja kokea saman kohtaamisen aikana ”täydellä sydämellä”.¹⁸²

Moschella korostaa mahdollisuutta valita, keskittykö sielunhoitaja hyvyyteen ja kauneuteen kärsimyksen ohella tai sen sijasta. Hänelle ilon teologia on hengellinen polku, jossa otetaan huomioon niin kehollisuus, eletty uskonnollisuus, oikeudenmukaisuus ja myötätunto. Moschella näkee ilon Jumalan jaettavana, saatuna lahjana. Tätä määritelmää ympäröi hänen kontekstinsa, kristillinen näkökulma, jonka läpi hän muodostaa oman käsityksensä.¹⁸³

¹⁸² Moschella 2016, 3, 114–115, 130–131.

¹⁸³ Moschella 2016, XII-XII,28, 46, 115, 131.

Lähde- ja kirjallisuusluettelo

Lähteet ja apuneuvot

Moschella, Mary Clark (2016). *Caring for joy: narrative, theology, and practice*. E-kirja: <https://ebookcentral.proquest.com/lib/helsinki-ebooks/detail.action?docID=4715195>. (Luettu 8.7.2018).

Kirjallisuus

Ammerman, N. (2013). *Sacred stories, spritual tribes: Finding religion in everyday life*. E-kirja: <http://www.oxfordscholarship.com.libproxy.helsinki.fi/view/10.1093/acprof:oso/9780199896448.001.0001/acprof-9780199896448> (Luettu 21.12.2018).

Ammerman, N. (2007). *Intrduction: Observing modern religious lives. Teoksessa toim. Nancy Tatom Every day religion: observing modern religious lives*. E-kirja: <http://www.oxfordscholarship.com.libproxy.helsinki.fi/view/10.1093/acprof:oso/9780195305418.001.0001/acprof-9780195305418>

Asad, T. (2003). *Formations of the Secular: Christianity, Islam, and Modernity*. E-kirja: <http://web.a.ebscohost.com/ehost/detail/detail?vid=0&sid=a0c736ef-f443-4863-9a42-5fbcd9ca5883%40sessionmgr4006&bdata=JnNpdGU9ZWwhvc3QtbGl2ZSZzY29wZT1zaXRI#AN=941839&db=nlebk>

Bold, C. (2012). *Using narratives in research*. E-kirja: <http://methods.sagepub.com.libproxy.helsinki.fi/book/using-narrative-in-research/n2.xml>

Boyle, G. (2010). *Tattoos on the Heart: The Power of Boundless Compassion*. New York: Free Press.

Brauer, M. & Bourhis, R.Y. (2006) *Social Power*. European Journal of Social Psychology, 36(4), 601-616.

Cassell, E. J. (2002). *Compassion*. Teoksessa C. R. Snyder & S. J. Lopez (toim.), *Handbook of positive psychology* (s. 434–445). E-kirja: http://web.a.ebscohost.com/ehost/ebookviewer/ebook/bmxlYmtfXzE0MDUyOF9fQU41?sid=618962fd-7a18-4956-b90b-0bb7a204a85a@sdsc-v-sessmgr01&vid=0&format=EB&lpid=lp_xi&rid=0

Capps D., Carin N. & Dykstra R.C. (2013). *New Directions on Old Connections: Body/Soul, Flesh/Spirit, Self/Other*. *Julkaisussa Pastoral Psychology*, Vol.62 (5), p.545-547. (3)

Crisp J.E. (2015). *Introduction: A Bright Sorrow*.

Volf M. & Crisp J.E.(edit.) Joy and Human Flourishing: Essays on Theology, Culture and the Good Life. Minneapolis: Fortress Press.

Cooper-White, B. (2011). *Braided Selves: Collected Essays on Multiplicity, God and Persons*. Oregon: Cascade Books.

Demmons, T. (2008). *Embodied Encounter Through Imagination and the Arts: Toward a (Barthian) Theology and Praxis of Pastoral Care and Counseling for Persons with Intellectual Disabilities*. Journal Of Religion, Disability & Health, 12:4, 365-375. <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/15228960802515642?needAccess=true>

Frederickson, B. E.

(2001). *The role of positive emotions in positive psychology: The broaden-and-build theory of positive emotions*. American Psychologist 56, no.3, 218-226.

Fredrickson, B. L. (1998). *What good are positive emotions?* Review of General Psychology, 2, 300–319.

Frederickson, B. E. (2011) *The role of positive emotions in positive psychology: The broaden-and-build theory of positive emotions*. American Psychologist 56, no.3, 218-226.

Ganzevoort, R. & Roeland J. (2014). *Lived religion: the praxis of Practical Theology*. *International Journal of Practical Theology*. Vol.18 (1), 91-101. https://www-degruytercom.libproxy.helsinki.fi/view/j/ijpt_ijpt.2014.18.issue-1_2016-09-07--16-06-00/ijpt.2014.18.issue-1/ijpt-2014-0007/ijpt-2014-0007.xml (Luettu 22.12.2018).

Gutierrez, G. (2013). *“The Option for the Poor that Arises from Faith in Christ*. Griffin, M. & Weiss Block J. edit. In the company of poor: Conversation with Dr. Paul Farmer and Fr. Gustavo Guetiérrez. Maryknoll. New York: Orbis.

Heikkinen, H. L.T.

(2015). *Kerronnallinen tutkimus. Teoksessa Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2- näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. Toim. Raine Valli & Juhani Aaltola. Juva: Bookwell Oy.

Herne, K. (2018). *Oikeudenmukaisuus filosofisena käsitteenä*. Teoksessa Oikeudenmukaisuuden ongelma. Toim. Häyry, Matti, Takala, Tuija & Ahola-Launonen, Johanna. Tallinna: Gaudeamus Oy.

Hintsala, M-A. E.

(2017) *Taivasta varten luotu: usko ja ruumis vanhoillislestadiolaisuutta koskevissa verkkokeskusteluissa*. Väitöskirja. Teologinen tiedekunta. Helsingin yliopisto. <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/214057/Taivasta.pdf?sequence=1>

- Hänninen, V. (2015). *Narratiivisen tutkimuksen käytäntöjä. Teoksessa Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2- näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin.* Toim. Raine Valli & Juhani Aaltola. Juva: Bookwell Oy.
- Jackson, A. & Mazzei, L. (2012). *Thinking with Theory in Qualitative Research. Viewing Data across Multiple Perspectives.* New York: Sage.
- Kettunen, P. (2013). *Auttava kohtaaminen I – sielunhoidon perusteet ja teologia.* Tallinna: Kirjapaja.
- Kiviniemi, K. (2018) *Laadullinen tutkimus prosessina.* Teoksessa *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2-näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin.* Toim. Raine Valli. Keuruu: PS-kustannus.
- Lilius, J., Worline, M., Maitlis, S., Kanov, J., Dutton, J. & Frost, P. (2008). The contours and consequences of compassion at work. *Journal of Organizational Behavior*, 29(2), 193–218.
- Maise, M. (2010). *Embodiment, emotion, and cognition.* E-kirja: <https://link.springer.com/book/10.1057/9780230297715>
- Mathewes, C. (2015) *Toward a Theology of Joy.* Volf M. & Crisp J.E. (edit.) *Joy and Human Flourishing: Essays on Theology, Culture and the Good Life.* Minneapolis: Fortress Press.
- Maynard, J., Moschella M.C. & Hummel, L.M. (2010). *Pastoral Bearings. Lived Religion and Pastoral Theology.* Teoksessa J. Maynard, M.C. Moschella & L.M. Hummel (toim.) *Pastoral Bearings: Lived Religion and Pastoral Theology.* E-kirja: <http://web.a.ebscohost.com.libproxy.helsinki.fi/ehost/detail/detail?vid=0&sid=c7340242-63fc-4bf5-bbc5-bc77b5eb68ed%40sessionmgr4007&bdata=JnNpdGU9ZWwhvc3QtbGl2ZSZzY29wZT1zaXRI#AN=336426&db=nlebk>
- McGuire M. (2007) *Embodied Practices: Negotiation and Resistance.* Teoksessa N. Tatom Ammerman (edit.) *Everyday religion : observing modern religious lives.* <http://www.oxfordscholarship.com/view/10.1093/acprof:oso/9780195305418.001.001/acprof-9780195305418-chapter-11>
- Merrett, C.D. (2004). *Social Justice: What Is It? Why Teach It?* *Journal of Geography*, 10(3), 93-101.
- Meyer Thompson, M. (2015) *Reflections on in the Bible.* Volf M. & Crisp J.E. (edit.) *Joy and Human Flourishing: Essays on Theology, Culture and the Good Life.* Minneapolis: Fortress Press.

- Miller-McLemore, B.J. (2013). *Embodied Knowing, Embodied Theology: What Happened to the Body?* *Pastoral Psychology* 62, 747-758. <https://link.springer.com/article/10.1007%2Fs11089-013-0510-3>
- McGuire, M. (2008). *Lived Religion: Faith and Practice in Everyday Life*. Oxford: Oxford University Press.
- Moschella, M.C. (2012). Calling and Compassion: Elements of Joy in Lived Practices of Care. Prepared for the Yale Center for Faith & Culture consultation on “Joy and Human Flourishing”, September 2012. https://faith.yale.edu/sites/default/files/moschella_joy_and_human_flourishing.pdf
- Moschella, M.C. (2015.) *Calling and Compassion: Elements of Joy in Lived Practices of Care*. Volf M. & Crisp J.E. (edit.) *Joy and Human Flourishing: Essays on Theology, Culture and the Good Life*. Minneapolis: Fortress Press.
- Moschella, M.C. (2011). *Positive psychology as a resource for pastoral theology and care: A preliminary assessment 1*. *Journal of Pastoral Theology* Vol.21 (1), pp.5.1-5.17.
- Moltmann, J. (1973). *Theology and joy*. London: SCM Press, Ltd.
- Moltmann J. (2015). *Christianity; A religion of Joy*. Volf M. & Crisp J.E. (edit.) *Joy and Human Flourishing: Essays on Theology, Culture and the Good Life*. Minneapolis: Fortress Press.
- Moltmann J.& Miroslav V. (2014) *Theology of Joy*. You Tube-video. (Katsottu 5.6.2018).
- Neumark, H. (2003). *Breathing space: A spiritual journey in the South Bronx*. Boston; Beacon.
- Nuopponen, Anita (2011). Methods of Concept Analysis: Tools for Systematic Concept Analysis. *LSP Journal* 2(1), 4–15.
- Nuopponen, Anita (2009). Käsiteanalyysia käsiteanalyysistä – kohti systemaattista käsiteanalyysia. http://www.vakki.net/publications/2009/VAKKI2009_Nuopponen.pdf
- Nouwen H.M. (2011). *Läpi pimeään yön*. Jyväskylä: Gummerus Oy.
- Nouwen H.M. (1994). *Särkymisen viisaus*. Hämeenlinna: Karisto.
- Pessi, A.B. & Martela, F. (2017) *Myötätuntoista ihmistä ja työelämää etsimässä*. Teoksessa A. B. Pessi, F. Martela & M. Paakkanen (toim.), *Myötätunnon mullistava voima*. Jyväskylä: PS-kustannus.

- Pessi, A. B. (2014). Myötätunto onnen lähteenä. Teoksessa L. UusitaloMalmivaara (toim.), *Positiivisen psykologian voima* (s. 179–199). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Rowland, C. M. (2007). *Liberation theology*. Tanner, K. & Webster, J. & Torrance, I. (toim.) *The Oxford handbook of systematic theology*.
- Saarelainen S. (2016) *Coping-related themes in cancer stories of young finnish adults*. *International Journal of Practical Theology*. 20(1):69-96.
- Salo, U-M. (2015). *Sinsalabim, sisällönanalyysi ja koodaamisen haasteet*. Teoksessa *Umpikujasta oivallukseen refleksiivisyys empiirisessä tutkimuksessa*. Toim. Sanna Aaltonen ja Riitta Högbäck. E-kirja: http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/99323/umpikujasta_oivallukseen_2015.pdf?sequence%20e=1&isAllowed=y.
- Son, A. (2008). *Agents of joy as a new image of pastoral care*. *The Journal of Pastoral Theology* 18 (1), 61-85.
- Sulander, J. (2018). *Epäreilua vai oikeudenmukaista? Vähän tutkittuja näkökulmia oikeudenmukaisuuden tutkimiseen*. Valtiotieteellisen tiedekunnan julkaisuja 96. Helsinki: Unigrafia.
- Takala, Tuomo & Anna-Maija Lämsä (2001). Tulkitseva käsitetutkimus organisaatio- ja johtamistutkimuksen tutkimusmetodologisenä vaihtoehtona. *Liiketaloudellinen aikakauskirja* 50, 3: 371–390.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli. (2009). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli. (2002). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Jyväskylä: Tammi.
- Ure, M. & Frost, M. (2014). *Introduction*. In M. Ure & M. Frost (Eds.), *The Politics of Compassion* (pp. 1–18). New York: Routledge.
- Virtaniemi, M-P. (2017). *Elämän päätösjakson haaste: ALS-tautiin sairastuneen eksistentiaalinen prosessi ja uskonnollinen spiritualiteetti*. Teologisen tiedekunnan väitöskirja, käytännöllisen teologian osasto. <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/187231/ELAMANPA.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Volf, M. (2015) *The Crown of Good Life: A Hypothesis*. Volf, M. & Crisp, J.E. (2015). *Joy and Human Flourishing: Essays on Theology, Culture and the Good Life*. Minneapolis: Augsburg Fortress.

Volf, M. & Crisp J.E. (2015). (edit.) *Joy and Human Flourishing: Essays on Theology, Culture and the Good Life*. Minneapolis: Fortress Press.

Vuola, E. (1991). *Köyhien Jumala. Johdatus vapautuksen teologiaan*. Jyväskylä: Gaudeamus.

Vähäkangas, A. (2018). *Pastoraaliteologia tutkimusalana: Kokonaisvaltaisuus, kehoollisuus ja konteksti kohtaamisissa*. Teologinen Aikakauskirja. Vol. 123, (1) pp. 66–74.

<https://divinity.yale.edu/faculty-and-research/yds-faculty/mary-clark-moschella>. (Luettu 6.6.2018).

Way, P. (2005). *Created by god: pastoral care for all god's people*. St. Louis: Chalice press.

Wright, N.T. (2015). *Joy: Some New Testament Perspectives and Questions*. Volf, M. & Crisp J.E. (edit.) *Joy and Human Flourishing: Essays on Theology, Culture and the Good Life*. Minneapolis: Fortress Press.

www.raamattu.fi <https://raamattu.fi/raamattu/KR38/PHP.4/Kirje-filippilaisille-4> (Luettu 10.6.2018).